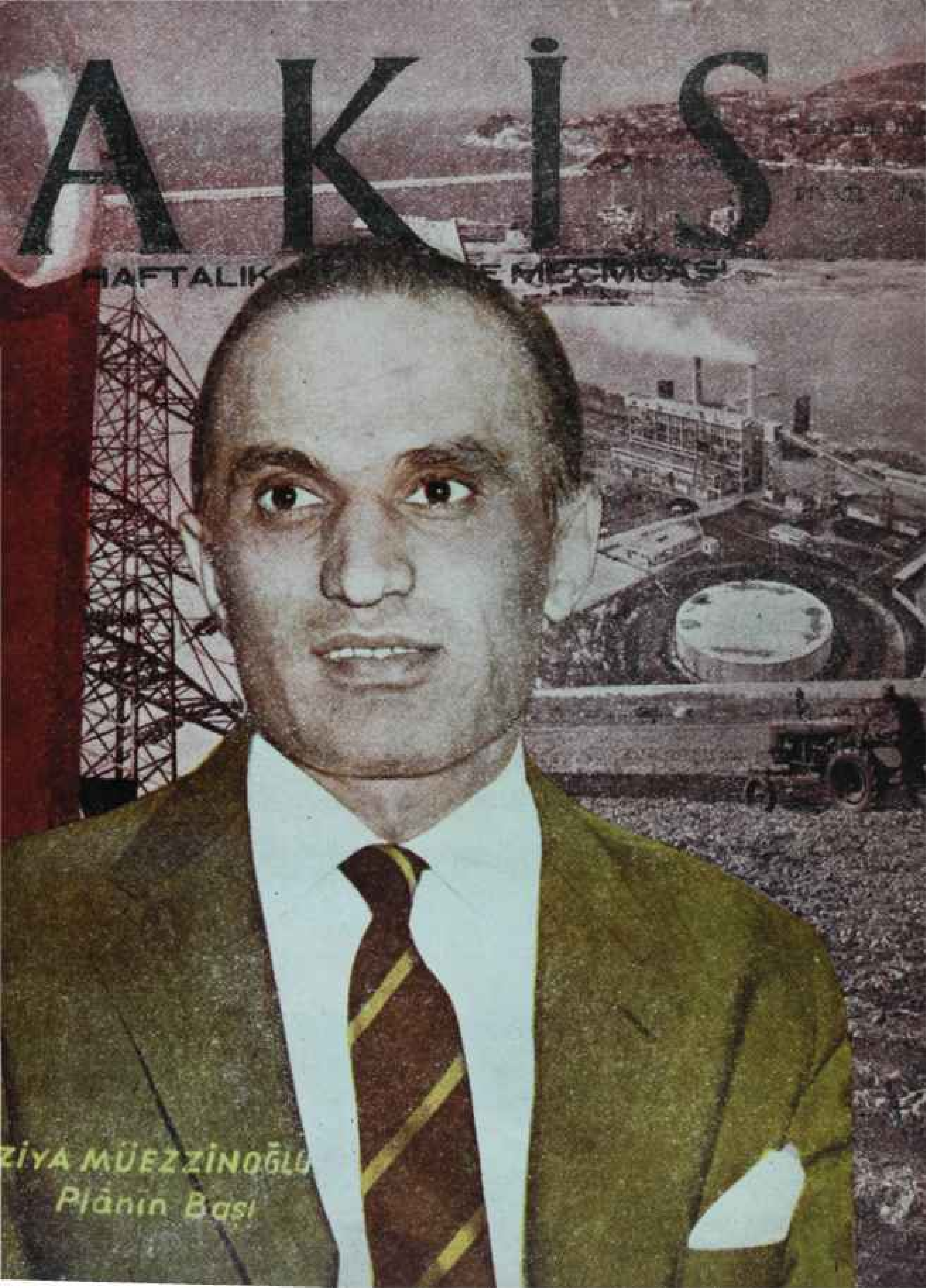

AKİS
HAFTALIK
MECMUASI
ZİYA MÜEZZİNOĞLU
Plânın Başı

Boş yere ıstırap çekmeyiniz...

Bütün ağrılara karşı

GRİPİN

itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır

GRİPİN nezle ve grip başlangıcında bir çok fenalıkları önler
GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser
GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz
GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır
GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz
GRİPİN Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilliğinin hususi ruhsatını haizdir

KİNİNLİ

GRİPİN

YARINININIZI EMNİYETE ALACAK
BÜYÜK PARALAR
KÜÇÜK TASARRUFLARINIZDAN
DOĞAR
25
10
25
1000
252
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI
UĞUR

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 440 Cilt: XXVI yıl: 9

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Deniz Baykal -Tıb: Dr. Akif Berki - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil, Semra Conker - Musiki : İlhan K. Mimaroğlu, Faruk Güvenç - Tiyatro: Lûtfi Ay - Sinema: Tarık Kakınç, Muzaffer A. Esin - Kitaplar: İlhami Soysal Spor: Vildan Aşır Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Teknik Sekreter
Vural Bayraktar

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
29.11.1962

•

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu haftadan itibaren, tahmin etmeyeceğiniz kadar büyük alâkayla okuyacağınız bir romanı ilave olarak vermeye başlıyoruz.

Önce, İngilterenin muteber The Times'ında, 20 Kasım 1962 tarihinde 40 imzayla çıkan şu açık mektubu okuyunuz:

Eğer Kübadaki rus füzeleri amerikan şehirleri için bir tehlike arzetmişlerse, ki biz buna inanıyoruz, Sovyetler Birliğinin etrafımı çevreleyen Amerika Birleşik Devletleri füzeleri de sovyet şehirleri için tehlike arzetmektedir.

Şimdi Krutçef füzelerini geri çektiğine göre, Kennedy de aynı şekilde davranmalıdır. Eğer Batı, mukabil tâvizlerde bulunmazsa Krutçefin hali hazırdaki politikasının yerini daha sertleri alabilir.

Biz, İngilterede Birleşik Krallık Hükümetinin Kennedy'den memleketimizdeki Polaris ve Thor füze üslerinin derhal kaldırılmasını rica etmesi için baskıda bulunacağız: Bu üsler dünya gerginliğini fazlalaştırmaktadır. Bu üsler ayrıca, ingiliz milletinin Dünya Harbinin ilk anlarında kül haline gelmesine sebep olacaktır.

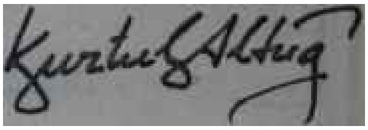
Saygılarımızla

İşte, bizim "Olmaz deme.. Olmaz, olmaz!" adıyla derlediğimiz "When the kissing had to stop" bu tarz ingiliz davranışlarından ilham alınarak yazıldı ve ingilizler kitapta günün bilhassa solcu pek çok şahsi başka isimler altında tanıdıklarından dolayı eseri eğlenerek okudular. Sonra da derin derin düşündüler.

Roman, bir eski Sıkı Yönetim Komutanının dediği gibi "yazıları zeka ışığı altında okuyan AKİS okuyucuları"nın büsbütün hoşuna gidecektir. Zira satırların arasında, kimleri ve kimleri bulmayacaklardır ki.. Ne Mehmet Ali Aybarları, ne Doğan Avcıoğlularını, ne Cemal Reşit Eyüboğlularını, ne Müşerref Hekimoğlularını, ne Benice Boranları, ne Kadirli Kaymakamlarını..

Bu haftadan itibaren AKİS'inizi alırken parasız ilâvemizi istemeyi unutmayınız. İlaveler ciltlettirildiğinde kütüphanenizin "tatlı kitap"larından biri olacaktır.

Saygılarımızla

İçindekiler

Yurttan Akisler

Türk - İş Başkanı Seyfi Demirsoy
İlk hedef

İşçiler — 22 Aralıkta Türk işçisinin, hiç bir aşırı uca mensup olmayan hemen bütün işçileri sinesinde toplayan Türk — İşin teşebbüsüyle bir büyük miting yapmaya karar vermiş olması "o çeşit solcu"ları çileden çıkarmış bulunuyor. Zira bu mitingte, komünizm reddedilecektir. Palabıyıklı liderin partisi, hareketi sabote etmek için çırpınmaktadır. O cenahın elinde bulunan yayın organları da -Biri, sizlere ömür, satışsızlıktan vefat etti. Haftalık olanı, itibarıyla birlikte, işin başında çektiği alakayı da tükettiğinden aynı hastalıktan komadadır. Görülüyor ki "o çeşit"ler, maskelerini yüzlerinden atar atmaz karşılarında milletin sadece sırtını görmektedirler- aynı gayretin içindedirler.

"O çeşit"lerin hedefi, şimdi Türk — İşin ne sağcı ne solcu, ne esnaf ne partici, sadece işçi olan ve işçinin sosyal haklarım peşinen kaybedilmiş bir sınıf kavgasında değil sendikacılıkta arayan Seyfi Demirsoyu bertaraf edip ele geçirmektir. Ama plan pek yürüyeceğe benzememektedir.

Haftanın ortasındaki Vatanda manşet: "Türk — İş sus payı olarak Avrupa gezisi dağıtıyor — Bir sendikacı dün seminerde Demirsoy ile tartışarak Türk — İşi itham etti".

Traktör dağıtımı — Yeni vergi reformları dolayısıyla akaryakıta yapılacak zammın köylüye türlü şekillerde büyük külfet tahmil edeceğini gözönüne alan Adana Milletvekili Kemal Sarıibrahimoğlu bir kanun teklifi hazırlamaktadır.

Sarıibrahimoğlunun teklifi Türkiyedeki traktör tevziinin adilane yapılabilmesini ve fakir köylünün de traktöre kavuşabilmesini amaç edinmiştir. Milletvekili gerekçe olarak şunları ileri sürmektedir:

"Benzine yapılacak zam, köylünün sırtına vasıtalı olarak birkaç misli binecektir. Bunun sebebi traktörün zengin ağanın elinde bulunmasından doğmaktadır. Zengin ağa fakir köylünün tarlasını parayla sürmektedir. Akaryakıta yapılacak zam, traktör sahibinin dönüm başına alacağı traktör kirasını arttırmasına sebep olacak, dolayısıyla bu zammı fakir köylünün sırtından çıkaracaktır. Bu bakımdan Devletin fakir köylünün toprağım sürmesinde müdahalesi olmalıdır. Bu da Devlete ait traktörlerin, muhtelif bölgelere kiralanmasıyla mümkündür".

Adana Milletvekili teklifini Planın tatbikine geçildiği günlerde Meclise getirecektir.

Konsorsiyum hazırlığı — Haftanın ortasında Çarşamba günü, Devlet Planlama Teşkilâtının rahat koltuklarla döşeli, geniş Müsteşarlık odasında olağanüstü bir toplantı yapıldı. Bu toplantı 11 Aralıkta yapılacak

olan Konsorsiyum Müzakereleri ile ilgiliydi. Dış İktisadi Münasebetleri Tanzim Komitesi daha çok temin edilecek kredilerin şekli konusu üzerinde durdu ve bu konuda Türkiyenin görüşü tesbit edildi. Uzun vade ve düşük faizli kredilerle mümkün olduğu kadar geniş çapta hibe imkânlarının araştırılmasına karar verildi.

Sanayi — Sümerbank tarafından finanse edilen Yıldız Porselen Fabrikası işletmeye açılmıştır. Yıllık kapasitesi 180 ton civarında olan fabrika aynı zamanda bir pilot fabrika hüviyetindedir. Zira gene Sümerbankın İzmit ve Bozöyükte kuracağı büyük porselen fabrikalarının personelinin yetiştirilmesi için bir tecrübe ve etüd merkezi halindedir. Burada yetişecek elemanlar inşası birkaç seneye kadar bitecek olan iki büyük porselen kombinasında vazifelendirileceklerdir.

1894 yılında Abdülhamit II tarafından Yıldızda kurulan "Yıldız Çini Fabrikası" zamanla faaliyetine son vermiş ve ancak 1912 yıllarında tekrar çalışmaya başlamıştı. Maarif Nezaretinin emriyle çalıştırılan fabrika Birinci Cihan Harbinden sonra da kaderine terkedilmiş ve bir harabe haline gelmiştir.

Fabrikanın ihyası 1957 - 58 yıllarında hatıra gelmiştir. Bu yıllarda başlıyan çalışma, zamanla muhtelif sebeplerden gecikerek, fabrika ancak 1962 yılında faaliyete geçebilmiştir.

Adına "Çini Fabrikası" denmekle beraber, yeni hüviyetiyle fabrika tamamen değişik yapıdadır. Porselen mamulü işlemekte ve Türk Süsleme sanatının gelişmesi için gerekli imalâtı yapmaktadır.

Sosyal Sigorta — Memurların geleceği ile ilgili Sosyal Sigorta Kanun tasarısı Başbakanlığa sevkedilmek üzeredir. Bu konuda gerekli hazırlıklar bitirilmiştir. Kanun tasarısı tamamlanmış ve Bakanlıkların mütalaaları alınmak üzere ilgililere gönderilmiştir. Tasarının tamamlanması için acele edilmektedir. Bu bakımdan Bakanlıklara gönderilen tasarının üzerinde "acele" kaydı bulunmaktadır.

Dünyadan Akisler

Almanya — Şansölye Konrad Adenauer'e partisi tarafından bu yıl başında veya en geç yaza kadar iş başından ayrılması teklif edildi. Şansölye bu "müşterek karardan" partisinin Parlamento Grubundaki bir toplantıda haberdar edildi. 86 yaşındaki Adenauer'in bu meseleyi ortaya atanları hiç sesini çıkarmadan dinlediği söyleniyor.

Almanya — Hafta başında yapılan Bavyera eyalet seçimlerinde, Savunma Bakanı Josef Strauss'un Hristiyan Demokrat Partisinin Bavyera teşkilâtı eyalet parlamentosunda mutlak çoğunluğu elde etmiştir. Strauss'un bu zaferinden sonra Başbakan Adenauer'in Kabinede bir değişiklik yapması çok zor hale gelmiştir.

İran — Polia Müdürü Albay Abdullah Vasıf, bir sinema salonunda Twist partisi adı altında gençler tarafından tertip edilen Strip-tease partisini gizli polisin basmasından sonra Twist dansını yasak ettiğini ilan etti. Bu yasak gece kulüpleri için değil, sadece gençler için konulmuştur. Polis Twistin "gençler için zararlı" olduğunu da belirtmiştir,

Amerika — Beyaz Saraydan bildirildiğine göre Başkan Kennedy ve İngiltere Başbakanı Harold Macmillan 19 ve 20 Ağustosta Bahama adalarında buluşacaklar. Kennedy ile Macmillan bu altıncı görüşmelerinde son buhrandan sonraki dünya durumunu ele alacaklar. Bu görüşmelerin Kennedy ile Krutçef arasında yapılması düşünülen ikili zirve toplantısının hazırlığını teşkil ettiği söyleniyor.

Sayı: 4 4 0 , Cilt: XXVI 1 Aralık 1962

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YURTTA OLUP BİTENLER

Gümüşpala bir A.P. kongresine geliyor
Ne yardan, ne serden

A. P.

Baş arayan gövde

Başkentteki Büyük Sinemanın daima "iktidardan yana" sahibi Kazım Rüştü Güvenin -C.H.P. devrinde koyu bir C.H.P. liydi, D.P. devrinde yaman bir D.P. li oldu- işleri bu sırada iyi gitmemektedir. Zira şu satırların okunmakta olduğu sırada A. P. nin gürültülü Büyük Kongresi Yenişehirin göbeğindeki Büyük Sinemada değil, şehre uzak Yeni Mahalledeki Alemdar Sinemasında başlamış olacaktır. Tıpkı, iki hafta sonraki C.H.P. Kurultayı gibi.. İki parti da toplantı mahalli olarak Güvenin sinemasına iltifat etmediler ve Alemdarı tercih ettiler.

Ancak A.P. Büyük Kongresi ile C.H.P. Kurultayı arasındaki benzeyiş bundan ibaret değildir, İki toplantıda da bir "Prensip Meselesi" "Şahıs Meselesi" etiketi altında ele alınacaktır. Gerçekten, C.H.P. de olduğu gibi A.P. de de görünüş itibariyle bir takım kimseler partiyi ele geçirmek için vuruşmaktadırlar ama, işin önemi bunun çok daha ötesindedir. Zira C.H.P. ve C.H.P. den fazla A.P. -ötekinde, İnönü vardır- parti içinde iktidarı alacak ekibin hüviyetine bürünecek, onun temayülü istikametine sapacaktır. Bazı istikametlerin şahısları ve partileri felâkete götürecek derecede tehlikeli bulunduğu hatırlanırsa, iki büyük partinin kongresindeki çekişmelerin memleket ve rejim kaderindeki rolü kendiliğinden ortaya çıkar.

Listeler ve kulis

Pala Paşanın partisi içinde uzun süredir yapılagelen hazırlıklar, bu hafta, vakit gelip çattığında, bir takım listeler halinde kendini belli etti. Perşembe günü başkentte, sadece A.P. Kongresi delegeleri arasında değil, siyasetle uğraşan hemen herkesin elinde listeler dolaşıyordu. Bunlardan yüzlercenin mevcut olduğu söylenilirse, A.P. nin nasıl bir kaynayan kazan haline gelmiş bulunduğu daha kolay anlaşılır. Her aday, en itinalı yerinde kendi adı bulunan bir liste hazırlamıştır. Ancak, bu listelerin nasıl hazırlandığının bilinmesinde fayda vardır.

Salı günü, Meclisteki A.P. koridorunun yuvarlak seramik masası etrafına toplanan A.P. li politikacılar kahvelerini içtikten sonra kaleme ve kâğıda sarıldılar. Evvela Mehmet Ünaldı bir liste hazırladı. Ünaldının Ragıp Gümüşpalayla başlayan listesinin sonuncu adamı Tahsin Demiraydı. Aradakilere gelince, Gökhan

Evliyaoğlundan Muzaffer Dündara, Rifat Öztürkçineye -Senatoya kadın kilotu götüren Senatördür- Cevat Öndere, Mehmet Turguta hatta Saadettin Bilgiçe kadar isimler mevcuttu. Listeyi okuyanlar, A.P. nin böyle bir Genel İdare Kuruluna sahip olduğunda ortaya çıkacak olayları hatırlamalarından olacak, hafif bir titreme geçirdiler.

Daha sonra Ünaldı bir başka kağıt çıkardı. Bu defa:

"— Bir valiler listesi yapalım" dedi.

İhsan Sabri Çağlayangille başlayan listede Nedim Evliyaya, Kadri Eroğana kadar bütün valileri sıraladı. Eski valiler bitince Ünaldı bu defa:

"— Valiliğin yanından geçenleri yazalım" dedi ve Şinasi Osmayı listeye dahil ederek ilâve etti:

"— İhtilâlden sonra birkaç ay Malatya askeri valiliği yaptı!"

Ünaldı listesine, valiler bitince kaymakamları yazmağa koyuldu. Onlar da bitince düşünmeğe başladı. Listenin tamamlanmasına az kaldığından bir A.P. li atıldı:

"-- Bu listenin sonuna Ziya Altınoğlu muhakkak girer. Protokola göre tahrirat kâtiplerine de sıra gelecek galiba" dedi. Gülüşüldü. Bir başka Adanalı politikacı, Dr. Sakıp Ünal, Gümüşpalanın birinci sırayı işgal ettiği listeyi yazmağa koyuldu. Ahmet Topaloğluyla devam eden Ünal, oldukça ciddi bir liste yapmağa çalıştı, ancak 25 isim bulamadığından bundan vazgeçti!

Kamuran Evliyaoğlu
Yandan savaşıyor

HAFTANIN İÇİNDEN

Ne Olmaz?

Metin TOKER

Geçen hafta, "Ne Olur?" diye bir yazı yazmıştım. Çok mektup aldım. "Sen nenin olmayacağını söyle de, rahat edelim. Yahut, hesabımızı kitabımızı ona göre yapalım" diyorlar. Üzerinde "İhtimal hesapları" yaptıkları konuları da, sayıp döküyorlar.

Sosyal hadiselerde falcılık yapmaya kalkışmanın akıbetini bilirim. Bunların en fecisi, bundan bir süre önce, Amerikan Seçimleri dolayısıyla meşhur Gallup Enstitüsünün başına geldi. Dünyanın en ilmi metodlarıyla, açık bir Cumhuriyetçi zaferi tahmin ettiler, Demokratlar açık farkla kazandılar. Bu çeşit bir aldanmaya, 15 Ekim seçimlerinde bu mecmua uğradı. C. H. P. nin bir ekseriyet sağlayacağını sanıyorduk. C. H. P. ekalliyette kaldı. O bakımdan, spekülâsyona girişmek tehlikelidir.

Ancak, Türkiyedeki kuvvetler muvazenesine doğru teşhis koymak şartıyla, gene de bazı nelerin sureti katiyede olmayacağını söylemek mümkündür. Bunların başında, bugünkü A. P. nin bir gün iktidara gelmesi vardır. Bu gerçeğin söylenmesi çok kimseyi kızdıracaktır. "Milli İrade" diye bağıranlar ve bu mecmuaya dahi "antidemokratiklik" isnadında bulunanlar çıkacaktır. Hattâ küfür edecekleri, vaveyla koparacakları hep hesaba katıyorum. Ne yapalım ki, gerçek budur: Bugünkü haliyle A. P. Türkiyede ne yakın istikbalde, ne uzağında asla ve asla, asla ve asla iktidarda olmayacaktır. Zira bugünkü haliyle A. P. sembolik bir kin partisidir, bir intikam partisidir, kapatılan D. P. dir. Bazı endişeli zatlar bugün kendilerinden de ürkek kimseleri "İlk seçimlerde A. P. iktidara gelecek, hepimizi kesecek" diye korkutmakta, onları "vakit geçmeden" tedbir almaya teşvik etmektedir. Bana, iyiliksever dostlar bu çeşit ihtarlarda, ikazlarda bulunurlar. "Aptal" derler "ilk kesilecekler arasında sen varsın, seninkiler, ailen var. Unuttular mı sanıyorsun? Sen hala demokrasi türküleri söylüyorsun". Böyle lâflara, evcek güleriz. Ne ilk seçimlerde, ne son seçimlerde bugünkü haliyle A.P. asla ve asla, asla ve asla iktidarı almayacaktır. Yerleştirmek için bu kadar çalıştığımız demokratik rejimde buna karşı müeyyide, hem de müeyyidelerin en sağlamı, en kuvvetlisi, en emini vardır.

Olması endişe uyandıran, ama asla ve asla, asla ve asla olmayacak bir şey daha vardır: C. H. P. hiçbir zaman Gülek tipi. Erim tipi adamların eline geçmeyecektir. Ne Paşa varken, ne Paşadan sonra.. Bu gerçeğin söylenmesi de, biliyorum, fırtınalar yaratacaktır. Ama elden ne gelir? İşin doğrusu budur. C. H. P. ye Paşadan sonra da, o ekolun bir temsilcisi sahip çıkacaktır. Gülek, ya da Erim tipi politikacılar değil.. C. H. P. nin saflarında daima bir sağlam kuvvet bu partiyi demokratik rejimin bekçisi, teminatı olarak muhafaza edecek, onu demagojik dalgalardan veya kaypak liderlerden koruyacaktır. Bunu bir kehanet saymayınız: "Ufül" bekleyen daha nice ve niceler gibi, Gülekler ve Erimler de -prototiplerinin tabiriyle- "avuçlarını yalayacaklar"dır. "Kim gelecek?" derseniz, bir şey söylemem mümkün değildir. "Kim gelmeyecek?"in cevabı ise, yukarıdaki satırlardadır sanırım.

Olmayacak bir başka şey: Bir sabah uyanmak ve İhtilâli kapıda bulmak!

Ama, bundan altı ay önceye kadar çok kimsenin rüyasına giren bu ihtimal üzerinde bugün bir kaç satır karalamak bile fuzuli. Bu ihtimal, artık bir kaç "patolojik vaka"nın dışında, üç aylık bebekler için dahi "piş.. piş.." yerine geçmiyor.

Mübalağayı Seviyoruz

Makarios geldi ve gitti. Beklenildiği üzere, Papaz - Cumhurbaşkanı Ankarada bulunduğu sırada bazı kimseler kendisini, devletin misafiri olduğu için alkışladılar, bir takım gençler de yuhaladılar. Türk devleti sevdiğimiz Kibrisin Devlet Başkanına her türlü saygıyı ve itibarı gösterdi, protokol mükemmel yürüdü, her Devlet Başkanı için Ankarada tatbik edilen program Makarios için de tatbik edildi. Siyasi görüşmeler ise anlayış havası içinde cereyan etti ve karşıkarşıya geçilip konuşulunca pek çok meselenin halli kolaylaştı. Yuhalayıcılara gelince, onlar polis ve asker kordonlarını aşıp seslerini Papaz - Cumhurbaşkanına duyurdular.

Nedense, bazılarımız bu hadiseleri pek yadırgadılar. Aman Allah, ne yazılar çıktı! Bunu Hükümetin aczine verenlerden, yapılanların dinimize aykırı olduğunu söyleyenlere kadar..

Sebep: "Demokrasi.. Demokrasi.." diye tutturduğumuz halde, demokratik her yerde olağan sayılan bir takım hareketleri hâlâ yadırgamamız! "Alkışla!" dendiği zaman herkesin alkışladığı, "Yuhala!" dendiği zaman herkesin yuhaladığı, ellerin emirle kalkıp emirle indiği rejimler bizim seçtiğimiz rejim değildir ki.. Halk, bu! Öyle davrananı da olur, böyle davrananı da.. İş, kötü niyetli tahrikçilerin aşırılıklara kütleyi sürükleyememesi. Bu da, Makariosun ziyareti sırasında olmuş değil! Eee? Ne, yakınıp dururuz?

Makarios D.T.C. Fakültesi önünde yuhalanıyor
Gençce bir gösteri

Ah, şarklılığımızı bırakıp, sahiden biraz yuhalanmasını öğrenebildik.. Kötü piyese ıslık çalsak, kötü aktöre domates atsak... ve kötü politikacıyı, şarlatanı, demagogu çürük yumurtaya tutsak!

Göreceksiniz, dertlerimizin yarısı halledilecektir. Zira bu köftehorlar bizim iyiliğimizi istismar ediyorlar.

Osmanın derdi

Ciddiyetsiz hava, listecilerin çalışmalarından ibaret kalmadı. Büyük Kongrenin bir cuma günü yapılmasından en fazla memnunluk duyan politikacı muhakkak ki Şinasi Osmadır. Zira Osma son üç ay içinde devamlı kongre kongre dolaşırken aklı bir yerde kalmakta, büyük bir zevkini tatmin edememekten son derece yakınmaktadır. Pazar günleri yapılan kongreler konusunda Osma Şöyle demektedir:

"— Bu kongreler yüzünden, emin olun, maçları takip edemiyorum. Benim en büyük zevkim, futbol maçıdır. Kongre kongre dolaşmaktan stadyuma gitmeğe vakit kalmıyor. Üstelik kongreyi pazar yapmanın manası da yok. Memur adam partici değildir. Partici olan da ne gün olursa olsun kongresine gelir..."

Ancak emektar Genel Sekreterin bu hafta içinde keyfi gene kaçtı. Zira Büyük Kongrede seçimlerin ancak pazar günü yapılabileceği kendisine söylendi. Üstelik, o gün Ankarada son derece önemli iki milli lig maçı oynanacaktı!

Osmaya söylenilenler yalan değildir. A.P. nin Alemdar Sinemasında yapılacak olan Kongresinin Üç gün devam edeceği sanılmaktadır. Üstelik, Genel İdare Kurulu seçimleri, son gün olan pazara rastlamaktadır. A.P. Kongresinin düğüm noktası olan seçimler, tabiatıyla Osma ve arkadaşları için son derece önemlidir.

İşin esası

Bu komik mizansenlerin dışında, işin esası şudur: A.P. de, başlıca dört zümre iki cephe halinde mücadele etmektedir. Zümreler şunlardır:

1 — Eski Demokratlar
2 — Eski askerler
3 — Eski Köylü Partililer
4 — Irkçı ekalliyet

İki cephenin ikisi de Ragıp Gümüşpalayı Genel Başkan olarak istemektedir. Bir ara, hiç bir liderlik vasfı bulunmayan Pala Paşadan iki taraf da vaz geçmek sevdasına kapılmıştır ama emekli generalin karşı taraf elinde koz haline gelmesi ihtimali iki cepheyi de böyle bir ihtiyatsızlıktan alıkoymuştur. Bu bakımdan, Gümüşpalanın Genel Başkan olması hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Zaten Pala Paşanın bir tek meziyeti vardır: Herkese mavi boncuk dağıtmakta eşsizdir!

Dört zümreden kuvvetli olanlar Eski Demokratlarla Irkçı Ekalliyettir. Eski Askerlerin tek dayanakları Gümüşpaladır. Eski Köylü Partililer ise bir kadrodan ibaret kalmıştır. Mücadele Eski Demokratlarla Irkçı Ekalliyet arasında cereyan edecektir.

Eski Demokratları, teşkilâtla yakın ilgileri dolayısıyla havaya hâkim olabilecek kudrettedirler. Ancak, gerçek şudur ki bu kitle Gümüşpalayı öteki taraftan koparıp ayıracak kuvvete henüz sahip değildir.

Nitekim, Bursada bir çiftlikte yapılan ve 39 A.P. li kodaman politikacının katıldığı toplantıda Egelilerin ısrarına rağmen Gümüşpalasız bir anlaşmaya varılmamıştır. Ege bölgesinin temsilcilerinin bir kısmı Gümüşpalanın bertaraf edilmesini is-

temişse de -M. Ali Aytaç bunların başını çekmektedir- bir kısmı "Pala Paşaya vefa borcumuz var" paravanası arkasına sığınmışlardır. Hürrem Kubat ve arkadaşlarının fikri bu yönde tecelli etmiştir. Egeli A.P. lilerin yaptığı liste Eski Demokratları bir araya getirmektedir. Bu kurulun ortasında Gümüşpala ve arkadaşlarının fazla bir yetkisi olmayacağı iddia edilmektedir.

Vuruşanlar

Eski Demokratlar adına kırıcı mücadeleyi, A.P. nin içinde kalanlardan çok dışına çıkmış olan bazıları Tasvir gazetesinde yapmaktadırlar. Bunların başında Burhan Apaydın ile Cevdet Perin ve Kamuran Evliyaoğlu gelmektedir. Onların sesi, halen A.P. li statüsünü muhafaza edenlerden daha fazla çıkmaktadır. Boruyu onlar öttürmekte, A.P. de kalanlar kulis çalışmalarını idare etmektedirler.

Bunların karşısında, partinin löviyelerini halen ellerinde bulunduran, bu itibarla daha çok hareket kabiliyetine sahip Irkçı Ekalliyet vardır. Irkçı Ekalliyet için mesele basittir. Onlar, Alpaslan Türkeşle İhtilalin ilk aylarında, giriştikleri manevrayı bu kongrede taçlandırmak istemektedirler. C.H.P. ne ne derece düşmanlarsa D.P. lilere de aynı derecede düşmandırlar. İhtilal kendilerine bir fırsat sağlamıştır. Bu fırsat bir defa 14'lerin toplanmasında, bir defa da Ali Fuat Başgilin gözünün korkutulmasında ellerinden kaçmıştır. Şimdi, son ümitlerini kullananların azmiyle döğüşmelerindeki sebep budur. A.P. başka çeşit rejim peşinde olan ve bunu kütlelerde kin, intikam, gayz tahrik ederek gerçekleştirmeye çalışan bir siyasi teşekkül olmaktan çıkıp bir "Temiz Ellerde D.P." haline geldiği takdirde Irkçı Ekalliyetin defteri tamamiyle dürülmüş olacaktır. Bunu herkesten iyi, o ekalliyetin kendisi bilmektedir.

Partinin içindeki bu hava ortasında iki cepheden birinin tam zaferi şart olmasına rağmen, ada Gümüşpalanın zoruyla bir yeni "uyuşma"ya gidilmesi en kuvvetli ihtimaldir. O takdirde A.P. hiç bir politik kıymeti hala bulunmaksızın ufalanıp bütün itibarını tam manasıyla yitirecektir. Mamafih, partiden çıkmış kalanların Kongreye katılmak arzuları bir çıngar çıkarabilecek ehemmiyettedir. Irkçı Ekalliyet, Menderesin İspatçılara karşı meşhur 1955 Kongresindeki tavrının tekrarını istemektedirler. Park, o tarihte Menderesin iktidarda bulunmakta oluşudur. Bu konuda Kamuran Evliyaoğlu, haftanın ortasında şöyle dedi:

"— Elbette müsaade etmiyecekler.. Korkuyorlar.. Rezil olacaklar.. Teşkilâtı nasıl aldattıkları ortaya sıkacak.. El içine çıkamıyacak hale gelecekler..."

Ama A.P. yi, bunun dışında bir tehlike beklemektedir. Konuşanlar bütün ölçüyü kaçırır da İhtilal ve 27 Mayıs konusunda sapıtırlar ve iyi saatte olsunları bu huzurlu hallerinde gene tedirgin ederlerse kabak başlarına, hiç şüphe etmesinler, fena patlayacaktır.

Kulağa Küpe

Samimi bir ciddiyet!

Geçen haftaki feryat: *Bu Hükümet köylüye karşıdır. Köy yollarına 1 milyar lira fazla tahsisat istiyoruz! Köy içme suları için 1 milyar lira fazla tahsisat istiyoruz! Milletten bunu esirgeyemezsiniz..*

Bu haftaki feryat: Nedir bu Hükümetin yaptığı: Her şeye vergi koyuyor. Nasıl kaldırsın bu yükü, millet! Vergileri yükseltemezsiniz. Hattâ, azaltın bunları!

Plân

Erişir menzil-i maksuduna...

(Kapaktaki Maliyeci)

Bundan bir süre önce, 5 Yıllık Plânın Millet Meclisindeki müzakereleri sırasında koyu gri flanel kostümü içinde şık, uzun boylu, zayıf yüzlü esmer bir adam hemen her önergeden sonra kürsüye geliyor ve Plânla ilgili tenkidleri sakin bir sesle cevaplandırıyordu. Uzun boylu adamın kim olduğu ve hangi partiye mensup bulunduğu, en çok misafir locasında merak konusu oldu. Parlâmento üyelerine ayrılan sıralarda değil de, Başbakan Yardımcısı Feyzioğluyla beraber, yanda komisyona ayrılmış olan bölmede oturması merakları büsbütün tahrik etti. Uzun boylu adam hiç bir partiye mensup değildi. Müzakerelerde bulunuşu, taşımakta olduğu "Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarı" sıfatı, yani Plânın 1 numaralı sorumlusu oluşuyla ilgiliydi. Müsteşar Ziya Müezzinoğlu, müzakereler süresince tenkidlerin bütün ağırlığını omuzlarında hissetti. Ancak Plân Mec listen geçirildikten sonradır ki derin bir nefes alabildi. Haftanın başında Müezzinoğlu bir dostuna "Çok şükür, bu iş de bitti. Artık yolu yarıladık sayılır" diyordu.

Hemen hemen aynı sıralarda, Pariste toplanan Konsorsiyum bizim 1963 yılı için istediğimiz 281 milyon dolan vermeyi kabul edince Planla ilgili kara bulutların bir büyük kısmı daha ortadan kalktı.. Bu ikinci hâdise, Plâncılardan çok, Maliye Bakanı Ferit Melenin bir zaferini teşkil etti. Zira Konsorsiyumun kararının, bizde bilinmeyen bir "Perde Arkası" vardır.

Mümeyyiz önünde

Türkiye Konsorsiyuma, zannedildiği gibi 281 milyon dolarlık bir talep bildirmedi. Türkiye, 1963 yılı için tediye açığının 349 milyon dolar olduğunu Temmuz ayında haber verdi. Ancak buna, büyük bir dürüstlükle ve hemen ekledi: "Biz bunun 68 milyon dolarını saten dış kredi olarak kendimiz bulmuş bulunuyoruz. O bakımdan, sizden istediğimiz 281 mil-

Planlama Teşkilatında hummalı faaliyet

Plandan projeye

yon dolardır". Bu davranış, çok iyi karşılandı.

Ancak Konsorsiyum, şefkat hisleriyle dolu olarak 281 milyonu çıkarıp vermedi. Türkiyenin finansman hesaplarını ve 1963 yılı Bütçesi tasarısını en titiz mütehassıslarına bir güzel inceletti. Bu incelemeler bir süredir devam etmekteydi. Mütehassıslar, Plânın tamamım zaten uygun bulmuşlardı. Maliyenin hesaplarını da uygun bulunca, Konsorsiyumu teşkil eden teşkilât ve devlet temsilcilerine Türkiyenin talebini kabul etmeleri tavsiyesini yaptılar. 211 milyon doların verilmesi, bunun üzerine kararlaştırıldı. Kararda başlıca rolü, iç finansmanın karşılanması için bulunan yolun beğenilmesi oynadı.

Bu iç finansman konusu, bilenin ve bilmeyenin son zamanlarda hep kalem oynattığı sahadır. Herkes, kendi meşrebine göre işi bir ucundan alıp çekiştirmektedir. Konsorsiyum böyle yapmadığı, hâdiseyi bir bütün olarak ve objektif ölçülerle ele aldığı için doğru hükme varmıştır.

Maziye bakış

İstifa eden plâncılarla Hükümet arasında, hiç bir zaman iç finansmanın miktarı hususunda bir ihtilâf olmamıştır. Hükümet, plâncıların gösterdiği miktarı aynen kabul etmiştir. Plânın 1963 yılı için gelir hedefi 11 milyar 920 milyondur. Hükümet Bütçeyi 12 milyar 500 milyon civarında bağlamaktadır. Plâncılar konsolide Bütçede 4 milyar 100 milyonluk yatırım istemişlerdir. Bu, vardır. Bunun 3 milyar 500 milyonu net yatırımdır, 600 milyonu plâncıların "transfer" dedikleri yatırımlardır.

Hükümet," üzerinde mutabık bulunulan meblâğın sağlanması için plâncıların gösterdikleri kaynakları kabul etmemiştir. Maliye, bu kaynaklardan istenilen paranın alınamayacağını bildirmiştir. Maliye, bu! Bir kaynak gösterilsin ve o kaynak verimli olsun da Maliye onu kulak arkası etsin.. Buna inanılmaz bile! Ama Maliye, plâncıların kaynak diye gösterdikleri bilhassa tarım sahasının dönüm başına olarak vergilendirilmesi yolu- kaynaklardan istenilen verginin alınamayacağını bildirmiştir. "Ben bu parayı oralardan alamam!" demiştir. Buna mukabil, o sırada Maliyeye gelmiş bulunan Ferit Melen teminat vermiştir: "Canım, ben size istediğiniz parayı bulacağım. Ama bırakın, benim mütehassıslarım hangi tavuğun yumurtasının tavuğu öldürmeden alınabileceğini tayin etsinler. Bütün Türkiyeyi bir anda karışıklığa atmanın mânası var mı? Plan, asıl o zaman tehlikeye girecektir. Zira iç finansmanı karşılayamayız veya rezil olur, yarı yoldan döneriz, ya da içinden çıkılmaz bir durum yaratın!"

Plancılar, gençlik ve aceleciliklerinin verdiği heyecanla, "Bizim dediğimiz olmuyor" diye istifa etmişlerdir. Halbuki bugün alınan netice ve en önemlisi, Konsorsiyumun titiz incelemeleri Başbakanın tecrübesiz plâncılara değil, tecrübeli Ferit Melenin sözüne itibar etmekle ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Plâncılar üç ay sabretmiş olsalardı, eserleri olduğunu kimsenin münakaşa etmediği Plânı bizzat savunmak ve Meclise kabul ettirtmek şerefini de kazanacaklardı.

Bu şeref bu yüzden, yeni Müsteşar Ziya Müezzinoğlu ile yeni Başkanlara ait oldu.

Bir maliyecinin hayatı

Ziya Müezzinoğlu 1919 yılının Mayıs ayında, Kayserinin Zincirdere köyündeki kümbetli evlerden birinde doğdu. Babası posta nakliyecisi Seyit Ali Müezzinoğludur. Annesi Esma hanım mütevazi bir ev kadını idi.

Müezzinoğlu ilk tahsilini Zincirdere İlkokulunda tamamladı. Küçük Ziyanın tahsile devam etmesi ailenin mali durumu bakımından bir problemdi. Neredeyse bu işten vazgeçilecekti. Ama küçük Ziya o sırada girdiği ve 500 kişi içinde birincilikle kazandığı, parasız yatılı imtihanın neticesini ailesine müjdeleyince problem kendiliğinden halledilmiş oldu.

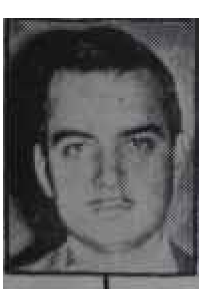
Orta ve liseyi Kayseri Lisesinde ikmal eden genç, 1938 de Siyasal Bilgiler Fakültesine girmek üzere Ankaraya geldi. Müezzinoğlunun orta ve lise tahsili son derece başarılı oldu. Fakir ailenin köylü çocuğu her yılı birincilikle kapattı. Dört yıllık fakülte öğrenimi de aynı başarıyla neticelendi. 1942 yılında Mülkiyeyi birincilikle bitiren Müezzinoğlu, aynı yıl Maliye Bakanlığına müfettiş muavini olarak girdi. İki yıl içinde müfettişliğe yükseldikten sonra, Türkiyenin hemen bütün illerinde görev aldı. Bu arada Almanya ve İsviçreye

Plâncılar

İsmail Ertan: -Koordinasyon Dairesi Başkanı- 1926 da Safranboluda doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur. Bundan önceki görevleri: Maliye Bakanlığında hesap uzmanlığı, Hazine Genel Müdür Muavinliği, Devlet Planlama Teşkilâtı araştırma uzmanlığı. Maliye Bakanlığı Hazine Müşavirliği. Almanca bilir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

*

Enver Ergun: -Sosyal Plânlama Dairesi Başkanı - 1932 de İstanbulda doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimari bölümünden mezundur. Bundan önceki görevleri: İstanbul Teknik Üniversitesinde asistan, İmar ve İskan Bakanlığı Fen Kurulu Müdürlüğü ve Bölge Planlama Dairesi Başkanlığı. İngilizce bilir. Evlidir.

*

İhsan Atillâ Sönmez: -İktisadi Planlama Dairesi Başkanı- 1934 yılında Tuncelide doğdu. Paris Hukuk ve İktisadi İlimler Akademisinden mezundur. Ekonomi doktorudur. Bundan önce aynı teşkilâtta uzman olarak görevliydi. İngilizce ve fransızca bilir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Kurultaya Giderken C.H.P. nin Meseleleri

Tahsin BANGUOĞLU

Biraz gecikmiş olan C. H. P. Kurultayı bu ayın ortalarında, toplanacaktır. Bu, çok beklenen bir toplantıdır. Teşkilât, burada aydınlanacağını ve bazı problemlerini çözeceğini ummaktadır.

Gerçekte Kurultay ağır meselelerle karşı karşıyadır. Bunlardan bir takımı, partimizin eski ve müzmin dertleridir. Bir takımı da son yılların, özellikle iktidara gelmenin getirdiği meselelerdir. Parti idarecileri bütün parti işlerini ortaya koymayı göze almışlar mıdır, bilmiyoruz. Ancak, meseleler meydandadır ve çözüm şekilleri beklemektedirler.

Bizce bunlar üç ana mesele çevresinde toplanabilir; Tutum meselesi, program meselesi, yönetim meselesi.

İktidara gelen bir partinin genel merkezinden ziyade hükümetine bakılır. Hele Genel Başkan Başbakan olduğu zaman hükümet daha da ağır basar. C. H. P. için de böyle olmuştur. İsmail Rüştü Aksalın Hükümetle birlikte çalışma denemeleri yürümemiş, Genel Merkez tâbi bir çalışma yapmıştır. Meclis grupları ile gerekli işbirliği yapıldığı da söylenemez. Bu sebeple teşkilâtın şikâyetleri Genel Merkeze yönelse bile, daha ziyade Hükümetin tutumu ile ilgilidir.

Partizanlığı kaldırma karanı bir İnönü Hükümeti için tabii, bir. karma hükümet için ise zaruriydi. İdarenin tarafsızlığı da öyle. Ancak, bu tutumun pratikte meydana getirdiği bir sürü meseleler ortaya konacaktır. Delegeler eşit muameleye çoktan razı olduklarını, bu dâvanın da yüzde 38 iyi niyetle yürümediğini söyliyeceklerdir.

Seçim sonuçlarından ve Hükümetin geniş af ve müsamaha politikasından keyifsiz eten C. H. P. teşkilâtı yakınacak, lâf lâfı açacaktır. Hükümetin statik tutumu tenkid edilecektir. Delegeler başlıca idarenin gevşekliğinden ve yeni vergilerden şikâyet edeceklerdir. Çünkü işlerin biraz açıldığını artık inkâr edemiyen Muhalefet, en acı sitemlerini bu iki noktaya yöneltmiştir.

Hükümetin tutumunda, bir muhtıramızda belirttiğimiz gibi, esaslı bir değişiklik, Kurultay için de en iyi hazırlık olacaktı.

Son yıllarda C. H. P. de parti programı üzerinde bir fikir ayrılığı başgösterdiği meçhul değildir. Arada bir, Parti Meclisinde de "Partiye yön vermek" başlığı altında ifade edilen bir eğilim vardır. Bu Batı Avrupa sosyalizminden mülhem bir görüştür. Bu yolda münakaşaya girmekten daima kaçınmakla beraber, sevk ve idaremiz bu fikirlerin tesirinden uzak kalmış değildir. Kalkınma Plânında görüldüğü gibi...

Bu sebeple, program meselesinin Kurultaya getirilmesi bir zaruret olmuştur. Bu konuda açık konuşmak lâzımdır. Parti programında değişiklik istiyenler, tekliflerini yapmalıdırlar. Kurultayı "İkinci Hedefler Beyannamesi" diye bir manifestle geçiştirmek hatalı olur.

Partinin yönetim işlerine gelince, bunlardan herhangi birini bugün artık liderlik meselesinden ayırmak güçtür. Genel Başkanımız geçen yıl içinde bir çekilme işareti vermiş, fakat sonradan telâşı önlemek için kararını müddetimiz ertelemiştir. Ancak Genel Sekreterlik yarışı bu defa, geçen kurultaydakinden biraz daha hızlı olacak gibi görünüyor.

Bu yarışta sayın İnönünün hakem rolü almıyacağı belli olmuştur. Meseleyi belki yine onun ağırlığı halledecektir. Fakat bunu, onun da yine bir yarış olarak kabul etmesi yerinde olacaktır. Rakip adaylar ise sportmence döğüşmelidirler.

Kuvvetli ve şahsi kavgaların üstünde bir Parti Meclisi seçilmesi Partinin geleceği için büyült teminat olacaktır. Fakat -kaçınılmazsa - kırasıya bir mücadele, korkarız ki bunun sağlanmasını da imkânsız kılacaktır.

de geçerek iktisat ve istatistik konularında başarılı seminerler yaptı. 1956 da yarım kalan İstikrar Programını hazırladı. 1958 de Hazine Genel Müdürlüğüne ve Milletler Arası İktisadi İşbirliği Genel Sekreterliğine atandı. 1961 de Kurucu Meclise girdi. Bu arada, bir aralık siyasete atılmayı da denedi. Kayseriden C.H. P. nin senatör adayı oldu. Ancak çok az bir farkla kaybetti. Bundan sonra Müezzinoğlu kendisini tekrar mesleğine verdi ve eski memuriyeti olan Hazine Genel Müdürlüğüne döndü. Ziya Müezzinoğlu son görevi olan Devlet Planlama Teşkilâtına atandığı sıralarda üstüste iki parlak teklif aldı. Bunlardan birincisi Kongo Devletinin Mali Müşavirliği, ikincisi ise Dünya Bankasının Libya Temsilciliğidir. Ancak Müezzinoglu her iki teklifi de tereddütsüz reddetti. Memlekete yapacak hizmeti bulunduğuna inanıyordu.

Nitekim, yanılmadığı çabuk ortaya çıktı. Plâncılar gemiyi tükettiklerinde, her şeyden çok kendilerini gerçekten sevdiği, beğendiği ve takdir ettiği için üzülen Başbakan İnönü işin başını Ziya Müezzinoğluya teklif etti. Müezzinoğlu bir gece düşündü, ertesi gün "Evet" dedi ve süratle kolları sıvadı.

At ve nalları

İhtilalden sonra, meharetli Şinasi Orel tarafından kurulunca bir atla üç nal noksan olarak yola koyulan Plânlama Teşkilâtının büyük eseri 5 Yıllık Plân 1 Ocak 1963 de yürürlüğe girecektir. Bugün eksik olan, sadece bir naldır. Konsorsiyum 11 Aralıkta Pariste bizim için hayati olan toplantısını yapacak ve verilmesi kararlaştırılan 281 milyon doların klübün zenginleri arasında nasıl taksim edileceğini kararlaştıracaktır. Elini cebe, öyle anlaşılmaktadır ki, en ziyade Amerika ile Almanya daldıracaktır. Bir ara Ankarada, 281 milyonun, 5 Yıllık dış finansmanın bir parçası olarak değil de "şimdilik" kaydıyla ve 7 sene vadeli, yüzde 5 - 5,5 faizli verileceği rivayetleri dolaştı. Böyle bir teklif, Türkiye tarafından derhal ve tereddütsüz reddedilecektir. Zira Türkiye için kurtuluş yolu böyle kısa vadeli ihraç kredileri değil, 40 sene vadeli, yüzde 1' den az faizli kalkınma kredilerindedir. Zaten çok geçmeden, bunun bîr yanlış anlama olduğu hemen anlaşıldı. Buna rağmen bu sıralarda bir hayat Amerikaya gidecek ve Amerikanın iştiraki konusunda görüşmeler yapacaktır. Turhan Feyzioğlu ile Muhlis Ete de halen Pariste aynı istikamette çalışmaktadırlar.

Plân, 1 Ocaktan itibaren memleketin iş hayatını inanılmaz bir değişikliğe tâbi tutacaktık Milletin, meseleye bu kadar önem vermesi de bunun bilinmesinden doğmaktadır. İlk defa olarak bir para hesaplı, kitaplı ve plânlı olarak sarfedilecek. İktisat ile Politika birbirinden ayrılacaktır. Bugün herkesin amin bulunduğu husus, geçmiş devrin meşhur Görülmemiş Kalkınması bu usullerle yapılmış bulunsaydı şimdi bam-

başka bir Türkiyeye malik olacağımızdır. İngilizlerin The Times'ında bu hatfa çıkan şu haber alâka çekicidir:

Türkiyeye yaptığı kısa ziyaretine son verirken, Amerikan Yardım Programları Müdür Yardımcısı Mr. Hollis Chenery "Türkiye, son on sene zarfında ihracatı hiç yükselmeyen bir kaç memleketten biridir" demiştir.

Mr. Chenery Türkiyenin beş yıllık planını "profesyonel bir plân" olarak vasıflandırmıştır. Fakat asıl meselenin bir plânın nasıl tatbik edileceği hususu olduğunu belirtmiştir. "İhracatı yükseltmek için çalışılmalı ve yabancı yardımı üzerinde fazla durulmamalıdır" demiştir.

Türkiyeden çok daha fakir bir memleket olan Formozada geçen on yıl zarfında tasarruf yarı yarıya artmıştır. Türkiyede ise hiçbir değişiklik olmamıştır.

Plânın tatbikinde, Türkiyenin, kendisine düşen finansmandaki açığı kapatmak için yabancı yardımını kullanıp kullanmıyacağı sorulduğu vakit Mr. Chenery, "Bu sabah Maliye Bakanının bana söylediğine göre planın iç finansmanında hiçbir açık yoktur" demiştir.

En zor sene

Bu hafta, Ziya Müezzinoğlu şöyle dedi:

"— Plânın en zor senesi, bu sene olacaktır. Zira bu yıl, çok şey bir intibak sıkıntısı çekecektir. Büyük derdimiz koordinasyon noksanı ile Planın proje kısmının hemen hiç mevcut olmamasıdır. Ama dış finansmanı yapacak olanlar bu hususları anlamış vaziyettedirler. Gerçek manasıyla projeler, Plân yürürken yapılacak" tır. Buna rağmen, en kötü tatbik şartlan altında bile bu çeşit bir kalkınma Türkiyeye hemen, gözle görülür ye elle tutulur bir değişiklik getirecektir. Alınacak neticeler, tahmin edilmeyecek kadar parlak olacaktır.

Plânla bir büyük mesele halledilmiş oluyor. Devlet, kendi faaliyet sahasını çizmiş bulunuyor. Özel sektör de kendi sahasını bilmektedir. Artık herkes, hiç bir endişeye ve istikbale ait tereddüde mahal olmaksızın rahatlıkla çalışacak, Türkiyede ilk defa uzun vadeli gayretler başlayacaktık".

C. H. P.

Yiğitlerin yoğurdu

Bu hafta C.H.P. Genel Sekreteri Kemal Satır, Adanadan Kurultaya gelecek delegelerin "siyasi meşrebi" kendisinden sorulduğunda:

"— Yüzde 25'i bizim, gerisi onların" dedi.

Aynı saatte aynı suali, Dörtlerden Turgut Göle şöyle cevaplandırıyordu:

"— Yüzde 98'i bizim, gerisi onların".

Böylece nisbet, rus seçimlerini hatırlatır şekilde, yüzde 123 oldu.

Kemal Satır Aydın için şöyle dedi:

"— Yüzde 75'i bizim, gerisi onların".

Aynı Suale Turgut Gölenin cevabı su oldu:

"— Yüzde 60'ı bizim, gerisi onların".

Böylece nisbet, orada yüzde 130 oldu.

Kemal Satır Denizli için:

"— Yüzde 75'i bizim, gerisi onların" dedi.

Turgut Göle şöyle dedi:

"— Yüzde 70'i bizim, gerisi onların".

Böylece nisbet, orada yüzde 145'e çıktı.

Ama rekor, Sinopta kırıldı. Orada, Kemal Satıra göre delegelerin

İnsan Alemde hayal ettiği müddetçe yaşar

Genel Merkezciler ve Gülekçilere göre Kurultay tahminleri

yüzde 100'ü, Turgut Göleye göre ise yüzde 90'ı kendilerindendir ki nisbet yüzde tam 190'ı bulmaktadır.

Bu, Kurultayın arefesinde tarafların nasıl bir balon uçurma ve kendini oyalama gayreti içinde bulunduklarının en eğlenceli delilini teşkil etmektedir. Ama pazar günü İzmirde yapılan kongrede olup bitenler iyi gözden geçirilecek olursa, hayalin koyusunda olanın Gülekçilerden ziyade Genel Merkezciler bulunduğu gerçeği kolay oltaya çıkar. Nitekim Adanadaki aday yoklamalarında da Kemal Satır, aynı cins bir "pembe deformasyon" sonunda, sonuncu olarak dahi listeye girememiş ve kurtuluşu Elâzığa kapağı atmakta bulmuştur.

İzmirde bayram

İzmir Fuarı içindeki Sibel Pavyonunda yapılan ve 396 delegenin iştirakiyle icra edilen kongre, C.H.P. içindeki çekişmelerin tipik bir örneğini verdi. Kongrede bir değil, iki değil, tam dört hizip çarpıştı ve her biri, kuvveti çapında muvaffak oldu. Çekişmede üzerinde durulacak nokta İzmir C.H.P. teşkilâtını yıllardır avucunda tutan Dr. Lebit Yurdoğlunun yenilgiye yakın bir muvaffakiyetsizliğe uğramasıdır. Yurdoğlunun bu yenilgisinin tek sebebi "Ne olursa olsun, Genel Merkeze hayır!" parolasından doğmaktadır. Şimdiye kadarki mücadelesinde Genel Merkezin karşısında bulunan Yurdoğlunun Genel Sekreter Yardımcılığına getirilmesiyle gelişen olaylar, İzmir İl Kongresinde apaçık ortaya çıktı.

Herşey kongreye birkaç gün kala oldu. Yurdoğlunun şimdiye kadar yanında bulunan ve parti için mücadelelerini beraberce yaptığı Muammer Eriş -Buca İlçe Başkanı- son gün Yurdoğlunun yanından ayrıldı. Erişin Şevket Adalanın yanında yer alması, sadece ve sadece Yurdoğlunun Genel Merkezin adamı olmasından ileri geldi. Nitekim kongre boyunca Yurdoğlu ve arkadaşları, kendi adamlarının birer birer aleyhlerinde bulunduklarını gördükçe dudaklarını ısıldılar ve:

"— Hayret! Hepsi arkadaşımızdı" demekten kendilerini alamadılar.

Yıllar yılı Yurdoğlunun karşısında, Genel Merkezin yakını bilinen Adalanın İl Başkanı seçilmesi bundan ötürü oldu. Şayet İzmir İl Kongresinde İnönünün alelacele, Özel Kalem Müdürü tarafından Fuarın Lozan kapısındaki telefonu vasıtasıyla Yurdoğluna ilettiği mesajı da olmasaydı Genel Merkezcileri temsil eden Yurdoğlu ve taraftarları belki de kürsüye gelmek fırsatını dahi bulamıyacaklardı.

İzmirde sadece Adalanın listesi oy toplamadı. Yurdoğlu ve etrafındakiler de İl Yönetim Kuruluna 7 kişi soktular. Bunun yanında Dündar Soyar, Orhan Rahmi Gökçenin hizipleri de birer ikişer isim listeye katabildiler. Yurdoğlunun dışında her üç hizbin oy almasının tek sihri Genel Merkeze karşı olmaktır. Bu nitelik her kongrede oy almak için kâfi gelmektedir.

Ötekilerin hayali

Bu neticeler şüphesiz ki Genel Merkezcilerin zaferi değildir. Ama Dörtler de, bunları kendi zaferleri gibi saymakla aynı tarz bir hataya düşmektedirler. Dörtlerin -Erim, Gülek, Göle, Doğan- faallerinden Turgut Göle cakalı cakalı şöyle dedi:

"— Bizim Genel Başkanlıkla bir alış verişimiz yok.. İnönü, bizim de Genel Başkan adayımızdır. Kurultayda bize oy verecek delegeler İnönüye de oy verecekler... Ama bir yere kadar. O yer İnönünün bir hizbin başını çektiğini hissettirdiği yerdir. Şayet böyle olursa, biz de başımızın çaresine elbet bakacağız..."

Göle bunları söyledikten sonra ilave etti:

"— Bizim Genel Sekreterlik mücadelemiz de yok.. Genel Merkezle olan mücadelemizin özünü Parti Meclisi ile Haysiyet Divanı seçimlerinde kendi taraftarlarımızın kazanması gayreti teşkil ediyor. Ama şunu söyliyeyim ki, Gülekçi değiliz! Erimci, Doğancı, Göleci diye de bir problem yok.. Derdimiz Genel Merkezin şimdiki kadrosunu değiştirip, yeni bir ekip kurmaktır. Bunda da muvaffak olacağız.."

Gerçi hâdiselerin istikameti, C.H.P. de bir ekip değişmesinin olacağını ve çok fosilin bu defa yerini gençlere bırakacağını göstermektedir ama, bunun Göle tarafından kehaneti yapılan değişiklikle bir alâkası bulunmadığı aşikârdır. Kurultayda Genel Merkezin aleyhinde olan, fakat Gülekle Dörtlerin hiç lehinde olmayan bir hava esecektir. Bu, daha ziyade, İnönünün partisine Ankara kongresinde verdiği ve bu pazar Ma-

DÜRBÜNÜN TERSİNDEN TÜRKİYE

İlhan Selçuk

A. F. Başgil

Türkiyenin realiteleri hakkında büyük lâflar mı edeceksiniz? Hani hani dinimiz ve ilmimiz, ya da medeniyetimiz ile Kadirli Kaymakamımız veya vergi meselemiz ile Kaldorumuz? Hayır, hayır.. Bunlar için hâdiseleri gidip de yerinde görmek bir yana, Türkiyede bulunmaya dahi lüzum yoktur. Atarsın kapağı Cenevreye veya Parise, alırsan etrafına sakallıları, onlar seni üstad diye diye pobpohlarlar, çalarsın kaşığı "Ermeni Madam"ın pişirdiği kuru fasulyayla pilâva ve konuşursun da konuşunsun. Hızım alamadın mı, çekersin kâğıtla kalemi eline, bir yazı döktürürsün. "Böyle hükümetin, böyle devletin, böyle toplamlın, böyle dinsizlerin, böyle sosyal adaletin.." Allahını seven tutmasın!

Daha cakalı olmak istersen, ilâve de edersin: "Bir fransız bana, bizim hakkımızda dedi ki..", "Şu fransız gazetelerine bakın! Diyorlar ki..", "Ünlü yazar Atmaştayn son eserinde.." Ayol, fransızlar ne zaman türkçeyi öğrendiler, fransız gazeteleri ne zaman türkçe yazmaya başladılar, Atmaştayn ne zaman türk oldu? Zira Cenevre sakini Ali Fuat Başgil hiç olmazsa fransızca tıngırdatır ama, Paris sakini İlhan Selçukun bildiği, kuş dilinden sonra "biraz türkçe"dir ve oğlan Parise "Üç ayda fsansızca" öğrenmek için gitmiştir!

Hey yarabbi, bizde fikir hayatı da bu!

Evet, bir aletin sesi uzaktan hoş gelir ama, o âletin adına davul derler, davul!

latya kongresinde vereceği hedefler istikametinde olacaktır.

Fikir dediğin..

Dörtlerin, bütün gösterişlerine rağmen handikapları ne fikre, ne fikri seviyeye malik bulunmaları, sadece ve sadece nimet vaadiyle C.H.P. yi bir ikinci D.P. haline getirme politikalarının gençler ve aydınlar tarafından sezilmiş olmasıdır. Bunun dışında, ilk hezimette bilhassa Erimle Doğanın kenara kaçmaları çok muhtemeldir. Hatta Avni Doğanın geçen Kurultaydaki davranışı, hep tebessümle hatırlatılmaktadır.

Erim kulis faaliyetlerinin dışındı olayların gelişmesini beklemektedir. Bir haftalığına Avrupaya giden Erim geldiğinde olayların biraz daha lehlerine geliştiğini görmüştür. Doğan, günlerini Bulvar Palasın salonunda geçirmektedir. Burada bazı politikacılarla temas etmekte, bu arada Kemal Satırla da sık sık görüşmektedir. Satırla Erim de görüşmüştür. Sadece Göle ve Gülek kongrelerdeki delege seçimlerinde ya bizzat kendileri, ya da adamları vasıtasıyla hazır bulunmaktadırlar.

Karşı hizbin kulisini idare edenler henüz bir liste yapmamışlardır. Listelerini Genel Merkezden sonra yapacaklardır. Buna gerekçe olarak:

"— Genel Merkez nasılsa pek çok adamı darıltacaktır. Darılanların hepsi bize gelecek veya bizimle beraber çalışacaktır" demektedir.

Bu da, Dörtlerin "fikir kampanyası" ve "prensip mücadelesi"nin örneğidir.

Adanada T.İ.P. binası ve başkanı Cenan Bıçakçı
"Allı verelim, morlu verelim!"

Adana

Avını bekleyen kurtlar

Hadise Adanada, meşhur Bossa fabrikasında, Türkiyede "Sıfırdan Milyoner Olanlar"ın sembolü halindeki Hacı Ömer -Sabancı- Ağanın odasında cereyan etti. Türkiyenin en zengin bir kaç adamından biri bulunan ve hayata sırt hamallığından başlayan mültimilyonerin odası aydınlık, modern döşenmiş bir oda. Duvarda Atatürkün bir resmiyle hamiyet olsun diye alınmış bulunduğu belli, bir kaç küçük yağlıboya tablo asılı. Ortada, sahibinin oturduğu tarafı düz, karşı tarafı beyzi bir beyaz masa duruyor. Masanın kenarları ve camı siyah. Etrafına iskemleler yerleştirilmiş. Pencerenin kenarında şezlong tarzında, modern bir koltuk göze çarpıyor.

Hacı Ömer iri yapılı, ipek gömleğinin yakası kapalı ama kravatsız, seyrekleşmiş beyaz saçları dağınık, hakiki yaşı olan 57 yaşından çok daha fazla gösteren babayani tavırlı bir adam. Dikkati çeken yanı, pırıl pırıl parlayan, şeytan bakışlı, zeki gözleri.

Karşısında oturan iki kişi, şehrin civarındaki Karayusuflu köyünden. Biri köylü, öteki köyün başöğretmeni. Başöğretmen Haruniye Köy Enstitüsü mezunu. Adı Hüseyin Okçu. Genç bir adam. Karayusuflu köyünün binbeşyüz kadar nüfusu var. Okulda 250 öğrenci okuyor. Hüseyin Okçu, Hacı Ömere derdini anlattı: Okulun apteshanesi yoktur. Çocuklar hem eziyet çekmektedirler, hem de sağlıkları tehdit altında kalmaktadır. Acaba Hacı Ömer, şu fakir köyün okuluna apteshane yaptırtır mı?

Hacı Ömer "Peki" dedi, "Yaptırtırım. Bir şey değil.." Sonra eline bir kalem aldı, önündeki bloknota gerekli malzemeyi, miktarını ve fiyatını yazdı: Çimento, kum, kereste, v.s. Başöğretmene döndü:

"— Ben sana bu malzemeyi versem, sen köylünü çalıştırıp apteshaneleri yaptırtır mısın?"

Köyün temsilcisi ve başöğretmen birbirlerine baktılar. Gözlerinde hüzünlü bir ışık dolaştı. Başöğretmen cesaretini topladı:

"— Ömer Ağa, dedi, çalıştıramam. Çalışmazlar."

Köyün temsilcisi, başıyla tasdik etti.

Hacı Ömer, bu cevabı alacağını bildiği halde şaşırmış göründü:

"— Malzemeyi veriyorum. Apteshanenin çukurunu da bana mı kazdırtacaksınız? Apteshaneyi köyün çocukları kullanacak yahu!."

Başöğretmen:

"— Çalışmazlar, diye tekrarladı. Bahçe duvarını kendim kazdım da, gelip geçen gençler, "Gayrı sen dur müdür bey, biz bir iki kazma vuralım demediler. Yaptırtamam.."

Malzemenin fiyatı 1300 lira tutmuştu. Hacı Ömer, Karayusuflu köyünün temsilcilerine 1500 lira verdirtti. "Eksik kalırsa, tamamlarım" dedi. Temsilciler, memnun, ayrıldılar. Sırt hamallığından Türkiyenin en zengin bir kaç adamından biri haline gelmiş olan iri yapılı, babayani milyoner odadakilere döndü:

"— Derdimiz bu, bizim! Ver, Hükümet!', Ver, Hacı Ömer!' Vermesine verelim, ama çalışmadan alınan ne kadar dayanır?. Herkes çalışacak ki, bu memleket kalkınsın.. Çalışma, vergi de verme, herşey ucuz olsun iste, sonra Yahu, biz neden böyleyiz de.. Allahaşkına gidin de, İnönü meydanındaki kahvelerin halini, tam iş saatinde bir görün.."

İş saatinde, adı "İnönü Meydanı" olduğu için eski iktidar tarafından bir küçük mezbelelik halinde bırakılan arsanın etrafındaki kahveler adam almamacasına doludur ve en güçlü çağında genç adamlar bileklerinin kuvvetini düşeş veya dübeş atmakta göstermektedirler.

Topraktan fışkıran bereket

Halbuki Çukurova, herkese yetecek işi sinesinde saklayan bir dünya cennetinden farksızdır. Nitekim Çukurovaya gelen akıllı çalışkanlar -bunların menşei ekseriya Kayseridir ve "Adanalı Milyoner"lerin büyük ekseriyeti Kayserilidir- servet yapmakta fazla güçlük çekmemişlerdir. Ama bir yandan bu sıcak, rahat, cömert iklimin sahiplerinin fazla yorulmaktansa aza kanaat etmeleri, diğer taraftan mütegallibe, hatta müstemlekeci zihniyetin devlet nizamından himaye görmesi, nihayet emekçi kütlelerin kendi haklarım savunmaktan aciz olması Çukurovayı "istismar" lafının en ziyade kullanıldığı belde haline getirmiştir. Bu sebepler tabiat zenginliğinin taksimini öylesine adaletsiz kılığa sokmuştur ki en büyük servetler en utanç verici yaşama şartlarıyla Çukurovada yanyana yuvarlanıp gider olmuştur.

Düşünmek lazımdır ki Çukurovadaki tarım isçisi nizamı, İbrahim Paşa zamanından kalmadır. ' Bölgede iki büyük çalışma mevsimi vardır ve pamukla alâkalıdır. Çapalama Mart ile Haziran arasında, toplama Ağustos ve Eylülde yapılmaktadır.

Hacı Ömer Sabancı
Keçi ve sağlam kazık

Bu devrelerde bütün Çukurova hinterlandından bölgeye tarım işçisi akar. Bunların miktarı yılda 100 binin üstündedir. Bu, bütün tarım isçilerinin onda sekizidir.

Çok türk, İtalyadaki pirinç tarlası işçilerinin hayatı hakkında bilgi sahibidir. Onların sefaletini, çilesini, dertlerini bilir. Zira güzel bacaklı Silvana Mangano'lu veya iri göğüslü Sophia Loren'li çok film görmüştür. Ama Adanaya civar bütün illerden Çukurovaya akan insanların durumu aynı türklerin meçhulüdür. Bunları iş sahiplerine "elci" denilen bir takım komisyoncular kiralar. "Elçi" 22 kişilik grupların başındaki adama verilen isimdir. Elci, umum ücretin yüzde 10'unu alır. Ücretleri, Çalışma Müdürünün başkanlığında bulunan "Amele Komisyonu" tayin eder. Ücretler haftalık olarak tesbit edilir ve asgari haddi 35 liradır. Amelenin iaşesi ve nakliyesi çiftçiye aittir. Bunlar, tarlalarda yatarlar. Bir barınakları yoktur. Beşbuçuk gün çalışırlar, birbuçuk gün dinlenirler. Tabii bu, daha ziyade kağıt üzerindedir. Çalışmanın ne saati, ne günü vardır. Günde onbeş saat çalıştırılanlar noksan değildir. İş, iş bitinceye kadar devam eder.

Tarım işçilerinin bir nizama bağlanmamasının, gerekli sendikaların kurulamamasının sebebi bunların "gelgeççi" olmalarıdır. Ekserisi, kendi memleketinde küçük bir araziye sahiptir. Çapalama ve toplama zamanı kendi fakir topraklarını bırakırlar, Çukurovaya gelirler, bir kaç kuruş biriktirirler, biraz alışveriş yaparlar ve yurtlarına dönerler.

Makineli ziraatin başladığı 1947 yıllarından itibaren bunlara, Çukurovanın köylüleri de katılmışlar ve sosyal meseleyi bir kat daha vahim hâle getirmişlerdir. Çukurovanın ziraat altındaki 8 milyon dönüm arazisi üzerinde yaşayan bu fakir insanlara Türkiye Komünist Partisi, çare olarak komünizmi göstermiştir.

Denize düşen ve yılan

Çok kimse, Türkiye Komünist Partisinin bir hayal olduğunu, bir etiketten ibaret bulunduğunu sanır. Zannedilir ki bu parti sadece Demir Perde gerisi memleketlerin komünist partilerinin kongrelerinde veya komünist grupların orada burada tertipledikleri "Barışsever Gösteri"lerde isim olarak temsil edilir. İşin aslı bu değildir. 1951 - 52 yıllarında yaptırılan ve Mustafa Suphi hareketinden itibaren Türkiyedeki yeraltı komünist faaliyetini kapsayan geniş tahkikat Partinin Merkez Komitesinin İstanbulda çalıştığını ve Zonguldak'ta, Bursada, İstanbulda, Ankarada, Samsunda, İzmirde ve Adanada il komiteleri bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Faaliyet, hücre usülünde yürütülmektedir. Ancak hareketin mensupları, yani militanlar sayıca son derece azdır. Merkez Komitesinin Adana il komitesine gönderdiği bazı talimat bu tahkikat sırasında ele geçirilmiştir ve mâna, mahiyet itibariyle çok önemlidir.

Adanaya verilen talimatta, bilhassa makineli ziraattan sonra Çukurovanın komünizm için inanılmaz derecede mümbit bir bölge haline geldiği bildirilmiş ve ona göre çalışılması istenmiştir. Belirtilen şu dur: Makineli ziraatten itibaren yarıcılar amele durumuna düşmüşler, toprak üzerindeki statüleri değişmiştir. Zira arazi sahipleri artık yarıcı kullanmaz olmuşlardır. Bu, tarım proletaryasını çok arttırmıştır. Daha önce arazilerini atla dolaşan, orada yancılarla birlikte hiç olmazsa belirli devreler kalan ve çalışan, onların hayatım paylaşan kimseler artık tarlalarına lüks otomobiller içinde şöyle bir uğrar ve işlere üstünkörü nezaret eder hale gelmişlerdir. Bir yandan bu usul, diğer taraftan makineli ziraat sayesinde -buna sulu ziraat de eklenmiştir- astronomik kazançların büyük çiftçilerin cebine girmesi iki sı-

nıf, çalışanla çalıştıran arasındaki farkı tam bir uçurum haline getirmiştir. Merkez Komitesi Adanadaki il komitesine fakirin zengine karşı hıncını, kinini, nefretini, haksız muamele gördüğü hususundaki inancını alabildiğine körüklemeye çalışmak emrini vermiştir.

Komünistler aleyhinde bin şey söylenebilir. Ama Çukurovadaki duruma mükemmel teşhis koymuş olduklarıgerçeğini inkâr etmenin imkanı yoktur.

Bu gerçek, bugün de mevcuttur.

Zengin Adanadan bir görünüş
Varlıkla yokluk kucak kucağa

Bir "İşçi lider"

İhtilalden sonraki ortam içinde Mehmet Ali Aybarlar ve arkadaşları meşhur "Emekçiler Partisi" olan Türkiye İşçi Partisini -TİP- kurduklarında gözlerini büyük bir dikkatle Adanaya çevirdiler. Adana bugün, bu partinin az efektifle ama bir büyük tabelâyla kurulmuş olduğu ender illerden biridir. Partinin il başkanı, 29 yaşındaki Cenan Bıçakçı geçen haftanın içinde bir gün:

"— Dört ilçede teşkilâtımıza açıyoruz. Bunların başında Kadirli geliyor. Evvela oraya el atacağız. Ötekiler Feke, Karahisarlı ve Ceyhandır" dedi.

Bekar Cenan Bıçakçı, şahsiyeti ve görüşleri bakımından, TİP tarafından bulunmuş çok ilgi çekici bir il başkanıdır. İncirlik Hava Alanında "dispatcher" olarak çalışmaktadır ve İncirlik Hava Alanı Sendikası Başkanıdır. Adanaya bundan pek kısa bir süre önce, İstanbuldan gelmiştir. İşçi Sendikası başkanı Cenan Bıçakçı Elazığ Erkek Lisesi ve İstanbul İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü mezunudur. Habip Edip Törehanın zamanında Yeni İstanbul gazetesinde muhabirlik yapmış, daha sonra bir matbaa sahibi olmuş -Pınar Matbaası- ve bir edebi dergi çıkarmıştır -Pınar Dergisi-. Bir gün bu delikanlı tası tarağı toplayıp Adanaya gelmiş, işçi olmuş, sendikaya başkan seçilmiş ve TİP i kurmuştur. Cenan Bıçakçının bir başka hususiyeti, komünistlik suçundan hüküm giymiş olmasıdır.

TİP in Adana Başkanıyla konuşanların, hayret içinde kalmamalarına imkan yoktur. Zira, partisine atfen söylediği fikirlerin ne ipi vardır, ne sapı ve Aybarların görüşlerinin bir komik deformasyonudur. Mesela Cenan Bıçakçıya göre partileri kâr eden özel teşebbüse dokunmayacak, zarar edenleri devletleştirecektir. Bir fabrika zararda mıdır? TİP iktidarı onu hemen devletleştirecektir. Kâr mı ediyor? Devletleştirmeyecektir. "Peki, zorunuz ne?" diye sorulduğunda İstanbuldan Adanaya işçi olmak üzere gelen başkan şöyle demektedir:

"— Eee, fabrika zarar edince iş sahibi işçilerine paralarını vermiyor. İşçiler sıkıntı içinde kalıyorlar. Devletleştirince, parayı devlet verecek!"

Cenan Bıçakçının sıkıntısı, partilerinin sadece bir tüzüğe malik olması, fakat parti programının henüz tesbit edilmemiş bulunması. "Programı olmayan partiye nasıl girdiniz?" denilince genç lider "Bizim tüzüğümüz kâfi" cevabını veriyor ve ilâve ediyor:

"— Zaten programlar değişir. Sonra, biz üye değil miyiz? Programı biz, nasıl istersek öyle yapacağız.."

Yalnız, Cenan Bıçakçının bazı teorilerinin öteki program yazarlarıyla ne derece uyuşacağı meçhuldür. Zira Başkana göre TİP özel teşebbüsün istemediği sahalara el atacak, onun yapmadığını yapacak, fakat onun yaptığını yapmayacaktır. Bunun liberalizmden pek az farklı olduğu söylenince Bıçakçı:

"— Hayır, biz komünist değiliz!" demektedir.

Fakat genç lider, Aybarların bütün klişelerini ezbere bilmekte ve onları gözü kapalı okumaktadır.

Zaten, Çukurovanın emekçilerine de söylenen bu klişelerden başka şey değildir. Bunların başında, Meclisteki beş partinin beşinin de istismarcılardan yana bulunduğu ve sadece, ama sadece TİP in fakirlerin haklarını savunduğudur. "Bu işlerin böyle halledilemiyeceği" bütün Türkiyede olduğu gibi Adanada da TİP in başlıca propaganda sloganıdır.

Çukurovada pamuk tarlasında kızlar
Ah, Sophia Loren!

Kökü toprağında millet

Sanayide ve tarımda 150 bin kişinin işçi olarak çalıştığı ve bilhassa tarımda işçinin şartları çok kötü olduğu, korkunç servet farklarının baş döndürdüğü, bir zamanlar devlete, sonra partilere sırtını dayayan ağalık müessesesi fiilen mevcut bulunduğu, bu bakımdan bütün tahrik yolları açık tutulduğu halde TİP -kendi başkanının verdiği rakama itibar edilirse- bütün Çukurovada 1800 üye bulmuştur! Bunun sebebi, köylünün toprağına olan bağlılığı ve propagandalara karşı edinmiş bulunduğu tecrübedir. Çukurova'sı, söylenen her sözün altındaki mânayı, asıl maksadı, ne denmek istendiğini hemen anlamaktadır. Ama şartlar devam ettiği süre, böyle bir muafiyetin zırhı arkasında koca Çukurovayı muhafaza etmek nasıl kabil olur? Bu bakımdan, bilhassa Kadirli Hikâyeleri ile çalınmış olan çanlara dikkatle kulak vermek, hadiseleri her çeşit peşin fikrin dışında değerlendirmek ve asıl önemlisi, çareyi polis tedbirlerinde aramamak lâzımdır.

Bu çarelerin başında, Toprak Reformunun geldiği hususunda, başta toprak ağalan, hiç kimse zerrece şüphe etmemelidir. Ama "Ağaları sürersin, ağalık dâvası halledilir", "Toprağı dağıtırsın, toprak meselesi biter" tarzında kestirme yollara heves edildi mi netice felâketten başka şey olmaz. Düşünmek lâzımdır ki Anadoluda aile başına düşen yasati toprak 84 dönümdür. Bu kadarcık araziyi işletmek, hayvanla bile rantabl değildir. Halbuki Türkiyenin derdi, istihsali arttırmak derdidir. Makineli ziraat, sulu ziraat. Makineli ziraat, asgarinin asgarisi 500 dönümlük arazi ister. Arazinin miras yoluyla cüceleşmesi karşısında en yakın kardeş çocuklarının bir kooperatifte, bir müşterek işletmede birleşemedikleri göz önünde tutulursa toprağı ufalamaya kalkışmanın mahzuru hemen ortaya çıkar. 1932'de Çukurovanın pamuk istihsali 240 bin balyaydı. Bugün 600 bin balyadır. Bunun 1 milyon 200 bin balyaya çıkması işten değildir. Adananın amenajman planının gerçekleşmesi için bugün harıl harıl çalışılmaktadır. Müteahhitler işi erken bitirip prim almak maksadıyla bütün teknik imkânları seferber etmişlerdir. Adana ilinde 1 Mart 1962'den Eylül sonuna kadar yapılan yatırımın miktarı nadir, bilir misiniz? 176 milyon 639 bin 84 lira. Bunun 71 milyon 253 bin 363 lirası şimdiye kadar sarfedilmiştir. Genci Bütçeden ayrılan para 158 milyon 735 bin 235 liradır. Bu çalışmalar dönüm başına 300 liralık bir verim artışı sağlayacaktır.

Şaşı fikirler

Çukurovanın meselesi Türkiyenin meselesidir: Sosyal cepheyi iktisadi cepheyle birlikte yürütmek! Sosyal Adalet diye toprağı böldün de böldün, bunu herkese dağıttın. No olacak? İstihsal korkunç derecede düşecek, toprak köylünün başına dert olacak, köylü bunu elden çıkaracak, sistemin tarzına göre ya bunlar tekrar ağanın eline geçecek, köylü ağanın ırgatı olarak çalışacak, ya, devlet İşletmeleri kurulacak, köylü devletin ırgatı olarak ter dökecek. Yahut, sadece verimi düşünüp bugünkü statüyü muhafaza ettin. Bin kazanan bir avuç adam onbin kazanacak, Cadillac'lara Rolls-Royce'lar eklenecek, uçurum daha da genişleyecek, zengin daha zengin, fakir daha fakir olacak ve bir gün bütün subaplar atacak, kazan patlayacak. İnsana tuhaf gelir ama, şampiyonları iki uç olan iki yolun vardığı nokta tıpatıp aynıdır. Bu şaşı fikirler asıl ihtiyacı nazarlardan uzak tutarsa Türkiyeye yazık olur. Asıl ihtiyaç mülkiyetin sağlam bir temeli olması, kazançların ciddi şekilde vergilendirilmesi, emeğe değerinin ödenmesidir. İki ucun da. bir demagoji vaveylası içinde, kâh "Sosyal Adalet", kâh "Verim" feryadı arasında önlemek istediği budur.

Şimdi kendinizi sıkı tutunuz: Tarım ürünlerinden vergi konusunda Türkiyede Kaldor Raporunun tatbikini isteyen, "o çeşit solcu"nun tam yanıbaşında kim vardır bilir misiniz? Aman, kendinizi sıkı tutunuz: "O çeşit solcu"nun yanında "toprak ağası"nın ta kendisi vardır ve bu talep Hükümete resmen bildirilmiştir. Onun hikâyesini gelecek haftaki AKİS'te okuyacaksınız.

İşportacılar

Bir teklif ve ötesi

Sultanhamam tüccarlarından bir grup, yanlarında İstanbul milletvekillerinden birkaçı olduğu halde, geçenlerde Belediye Başkanı Kamuran Görgünü ziyaret ederek enteresan bir teklifte bulundular. Kendi mağaza, dükkân veya yazıhanelerinin bulunduğu Marpuççular ve Sabuncuhan caddeleriyle Sakaçeşme sokağını, masrafı kendilerine ait olmak üzere, asfalt yapmak istemekteydiler.

Kamuran Görgün bu teklif karşısında büyük bir heyecana kapıldı, âdeta gözleri yaşararak:

"— Allah sizden razı olsun arkadaşlar. İnşallah siz bu işin önderi olursunuz da, başka tüccarlarımız da sizi takip ederler" dedi ve ardından tunları ilâve etti:

"— Siz lüzumlu malzemeyi teinin edin, ben size ameleyi parasız vereceğim."

Teklif, Belediye Başkanı tarafından tereddütsüz kabul edilmişti. Zaten kabul etmemek için ortada bir sebep yoktu. Heyet üyeleri, kendi bölgelerini avrupai tarzda bir toptancılar çarşısı haline getirmek istediklerini bildirdiler ve esasen tamir edilmesi için her üç caddeden kaldırılacak olan işportacıların artık başka yere nakledilmesini talep ettiler.

Bunun üzarine Kamuran Görgün, az önceki memnuniyetinin tamamen aksi bir yüz ifadesiyle:

"— Yooo!.. Bakın, işte bu olmaz! İşportacıların bu semtten kaldırılması başlıbaşına politik bir hadisedir. İki-üç sokağın tamiri pahasına, ben böyle bir hadise yaratmağa katiyen razı değilim" dedi.

Bu suretle hem caddelerin tamiri, hem de bu civardaki işportacıların kaldırılması işi bir başka bahara - kolay kolay gelmeyecek bir bahara- kalmış oldu.

Müşteri bekleyen bir sergi
Bul karayı al parayı

İşportacı = Sergici

Sultanhamam bölgesindeki işportacılar, oldum olası, bu civardaki esnafın sempatisini kazanamamışlardır. Bunda esnafın haksız olduğunu iddiaya da pek imkân yoktur. İşportacı, elinde veya boynunda - asılı olan bir sepet veya kutu içinde az bir malı satmağa uğraşan ve daima gezerek bu satışı yapan kimseye denilir. Halbuki Eminönü ile Kapalıçarşı arasındaki işportacılar seyyar olmaktan çıkmışlardır ve dükkânların önlerini, duvarlarını, kapılarını işgal etmektedirler. Bunların ismi de değişmiş, "İşportacı" yerine "Sergici" denilmeğe başlanmıştır.

Bir dükkâncı, dükkânının önünü, geçici de olsa, işgal ederse Belediye tarafından cezalandırılır. Ancak bir sergicinin dükkânlar önünde sergi kurmasına, hattâ dükkânın duvarlarına camekan asmasına cevaz vardır. Zira Belediye bu gibi esnaftan İşgaliye ismi altında, metresine 30 kuruş gibi muazzam bir resim tahsil etmektedir!

Sergicilerden her birinin civar hanlarda işyerleri, odaları vardır. Akşamları sergilere yayılan mallar -artık ihtisas hâline geldiği için- gayet çabuk ve kolay toplanır, ardiyelere nakledilir. Sabahleyin de mağazalar açılmadan, sergiciler yine alıcıların emrine amade hâle gelirler. Sergiciler dükkân sahiplerinin satışlarına doğrudan doğruya tesir ettikleri gibi, asıl zararları Hazineye olmaktadır. Sergicilerin ticaretlerinin perakende ve ufak tefek satışlardan ibaret olduğu zannedilmektedir. Halbuki bir takım toptancılar, mallarını sergilerde satmayı tercih ettikleri için sergicilerin ticaret hacimleri zannedildiğinden çok geniş bir mahiyet arzetmektedir. Tüccarların mallarını sergilerde satmayı tercih etmeleriyse, faturasız mal satabilmek imkânından ileri gelmektedir. Bu suretle tâ Eminönünden Kapalıçarşıya kadar olan bölge ve bu bölgeye yayılan sergilerin bolluğu düşünülecek olursa, faturasız mal satışlarıyla yapılan vergi kaçakçılığının azameti kendiliğinden meydana çıkacaktır.

İşin sosyal yönü

Sergilerin sosyal bakımdan meydana getirmekte oldukları zararları da unutmamak lâzımdır. İthalatçı ve toptancı tüccarların en bol miktarda bulunduğu bu mıntıkaya Anadoludan her gün birçok tüccar geldiği gibi, Üniversiteyi, Kapalıçarşıyı veya Kazancıları ziyaret etmek isteyen turistlerden büyük bir kısmı da Mısır Çarşısından yukarı çıkmaktadır. İşportacıların -resmi tabiriyle sergicilerin- aşırı hareketleri, süsle ve elle yaptıkları sarkıntılıklar yüzünden, turistler buralara girdiklerine gireceklerine pişman olmaktadırlar. Hele kadınlar, kendilerini Eminönüne dar atmaktadırlar. Bilhassa Cumartesi günleri öğleden sonra han kapılarına kurulan içki sofraları ve bu sofralarda sarhoş o anların attıkları nağralar, galiz küfürler ve çıkardıkları kavgalar ibretle seyredilecek manzaralardandır.

Bütün bu anlatılanlara rağmen, Belediye Başkanı, sergicilerin kaldırılması lâfına bile tahammül edeme-

mekte, "Siyasi mesele olur. İşportacılarla uğraşamam" demektedir. Bu yüzden şehrin yüzkarası haline gelen bu semt bir türlü temizlenememektedir.

Gümrükler

Pır pır eder, uçamaz

Önümüzdeki günlerde, Gümrük depolarını ağızağıza doldurmuş bulunan bloke edilmiş, binlerce liralık malul bir kısmından kurtulmak imkânı sağlanacaktır.

Bu husus, uzun müddetten beri iki Bakanlık arasında tartışma konusudur. Ticaret Bakanlığı, Gümrükteki malların serbest bırakılmasında ısrar etmekte ve bunun piyasayı ferah latacağını söylemektedir. Gümrük - Tekel Bakanlığı ise, bu malların içinde binlerce kaşkarikolu meta bulunduğunu, bunlara müsaade etmenin cinayet olacağını ifade etmektedir.

Nihayet bir uzlaşmaya gidildi. Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Sanayi Bakanlıklarıyla Gümrük - Tekel Bakanlığı mümessillerinden müteşekkil bir komisyon kurulmasını ve serbest bırakılacak malların tesbitini talep etti. Böylelikle, gerçekten lüzumlu mallar Gümrükte beklemekten kurtulmuş olacaktır.

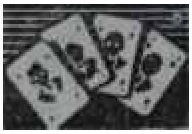

Bir işportacı
"İflas beyler, iflâs!.."

Meselâ, tarım sektöründe gerekli olan baza malzemenin, ufak tefek pürüzleri de olsa, bırakılmasında fazla mahzur görülmemektedir. Ancak, bedeli ödendiği halde geç gelmiş olan veya henüz bedeli ödenmemiş, veyahut kotalara dahil edilmiş bulunan malların serbest bırakılmasının büyük mahzurlar tevlid edeceği, piyasayı alabildiğine karıştıracağı iddia edilmektedir. Hele büyük gümrük oyunlarıyla içeri sokulmağa çalışılan malların serbest bırakılmasına Ticaret Bakanlığı da karşıdır. Bunların başında otomobil gelmektedir. Otomobillerin türlü yollardan yurda girişi, piyasayı alabildiğine karıştırmakta ve çeşitli aksaklıklara sebep olmaktadır.

Komisyon, önümüzdeki günlerde çalışmaya bağlıyacaktır.

Birkaç çizgide BİZİMKİLER

İş Bankasının eski -ve bankacılık mesleğinde mahir- Umum Müdürü Ahmet Dallıya, başına gelen maceralardan sonra Akbankın idaresi "Murahhas Üye" sıfatıyla verildi. Bir hususi banka olan Akbankın büyük hissedarının Adanalı milyoner iş adamı Hacı Ömer -Sabancı- Ağa olduğu düşünülürse bu tayinin ahbaplıklar değil, iş sahasındaki meziyetler dolayısıyla yapıldığı kolay ortaya çıkar.

İhtilal Hükümeti, iktidarı aldığında, Menderesin bir çok Banka Umum Müdürünü banka kasalarının başında buldu. Bunların içinde, kah o sebepten, kah bu sebepten, memleket çapında, başkent çapında veya iş alemi çapında şöhret sahipleri vardı. Tabii hepsinden meşhuru Mithat Dülgeydi. Unutulmaz Burhan Ulutan bunların arasındaydı. Ahmet Dallının adını V. C. hikayeleri herkese duyurmuştu. Talihsiz Mehmet Akın D.P. nin Ankara il başkanı olarak biliniyordu Medeni Berkin çanta gibi yanında taşıdığı ve her gittiği makamın bir çarkı başına sıkıştırdığı Macit Kayra İller Bankasının Umum Müdürlüğüne kadar çıkarılmıştı. İhtilâl bunlardan, bankalarının adlarının alfabetik sırayla Tarık Gürerki Birleşik Tasarruf ve Kredi, Sami Şehbenderleri Denizcilik Bankası, Burhan Ulutanı Etibank, Macit Kayrayı İller, Mehmet Akını Sümerbank, Haki Erolu Türk Ticaret, Fikret Aktekini Emlak ve Kredi, Ahmet Dallıyı İş Bankası, Hamit Tahsin Pekcanı Turizm, Mithat Dülgeyi Ziraat Bankasının başından aldı.

Dülge

Dallı

Kayra

3 ayrı tip

YABANCI GÖZÜYLE TÜRKİYE

F. Rundschau

Avrupa Ortak Pazarına alınması için, 1963'den 1967'nin sonuna kadar olan devre içinde brüt sosyal istihsalin yuvarlak olarak yüzde 35 nisbetinde artırılmasını derpiş eden beş yıllık Türk plânının finansmanı, gerçi yabancı kredilerle temin edilmiş bulunmaktadır. Fakat devlet bütçesinde her zaman olduğu gibi büyük gedikler kapanmamış bir durumdadır: Halen Maliye Bakanının -ilk plan yılı olan 1963 için- derpiş olunan yatırım projelerinin finansmanı maksadiyle yuvarlak olarak 1,2 milyar Türk liralık vergi gelirine ihtiyacı vardır. Bu gedik, kısmen halen mevcut olan vergiler, kısmen de yeni vergiler konulması suretiyle kapatılacaktır. Maliye Bakanı Ferit Melenin en güç projeleri arasında büyük arazi sahiplerinin verdilerinin artırılması meselesi vardır. Maliye Bakanının kanun teklifine göre, büyük arazi sahipleri, 50 bin liranın üzerinde gelirden başlayarak gittikçe artan nisbetler dahilinde vergiye tâbi tutulacaklardır. Maliye Bakanı sadece bu kaynaktan 1963 için yüz milyon liradan fazla bir ilave gelir beklemektedir. Tabiatiyle Bakanın, Parlamentoda, çoğunlukla asılmış olan Başbakan Menderesin sabık taraftarlarının teşkil ettiği muhalefet partisinin itirazıyla karşılaşacağını hesaba katması lâzımdır. Menderes, iktidarı devrinde, çiftçileri geniş şekilde vergiden muaf tutmuştu. Hattâ ihtilalden önceki son aylarda çiftçilere verilmiş bulunan yuvarlak 4 milyarlık devlet kredilerinin üzerine tamamiyle çizgi çekti. Bugünkü Türk Parlâmentosunda da köylü seçmenleri temsil eden milletvekillerinin çoğunluğu, Hükümetin yeni vergi koyma yolundaki tekliflerini tamamiyle reddeden Muhalefet Partisi taraftarlarından teşekkül etmektedir.

Bir taraftan iktisadi plânın iç finansmanı hususu bu vaziyete göre henüz tamamiyle muallakta iken, kredi veren memleketler, ilk plânda OECD memleketleri, 1963 için derpiş olunan 350 milyon dolarlık kredinin 300 milyonunu emre amade kılmışlardır.

Türkiyede resmi bir ziyareti beklenen Başkan Lübke, 55 Batı Almanyalı maliye - sanayi - ve ziraat mütehassısım beraberinde getirecektir. Bunlar bir kaç gün içerisinde, toprak zenginlikleri bakımından fevkalâde olan bu memleketin inkişaf ve yatırım imkanları üzerinde bilgi edineceklerdir. Federal Almanya cihetince nazarı itibara alınan projeler arasında bilhassa, Türkiyenin meyva ve balık zenginliğini ihraca müsait duruma getirecek olan konserve fabrikaları ile ham madde sanayiindeki (Kömür, demir cevheri, krom, nikel, mangan, bakır ve kurşun) ve ziraattaki, bilhassa entansif kültür sahasındaki (meyva ve üzümcülük, güney meyvaları, çilekler ve hayvancılığın ve zirai iktisadiyatın düzeltilmesi) yatırım tasarıları önde gelmektedir. Nihayet almanlar, bilhassa bir ihracat metaı olarak Türkiyede şimdiye kadar hemen hemen hiçbir rol oynamamış olan turist akınının artırılması imkânlarını da araştıracaklardır. (Alman)

Le Monde

İstanbul Basınının bazı gazeteleri, Hollandalı tanınmış iktisatçı Tinbergen'in, uzmanlarla birlikte hazırladığı ilk tasarıdan çok farklı bulunan son tasarıyla bağdaşamadığını açığa vurmak amacıyla görevinden çekilmeyi düşündüğünü yazmaktadırlar. Devletin ücretle tuttuğu bir yabancı uzmanın bu çeşit bir baskıya başvurması ihtimali, geniş tepkiler uyandırmıştır.

Düşüncesini öğrenmek için gazeteciler tarafından sıkıştırılan Başbakan Yardımcılarından Yeni Türkiye Partisi Başkanı Ekrem Alican, dolaylı bir şekilde şu cevabı vermiştir: "Ortada Türk Hükümetince hazırlanan ve Türkiye Millet Meclisince kabul edilen bir Türk planı vardır."

Avrupalılarla işbirliği zihniyetine yaraşmaz bir milliyetçilik etkisi bırakan bu ifade, aslında, kendisinin yer almadığı bir hükümet tarafından yapılan her işi egemenliğe aykırı göstererek suçlamağa hazır bulunan Adalet Partili bazı çevrelerden gelebilecek tenkidleri savuşturmak amacını gütmektedir.

Gerçekte, İsmet İnönünün bütün Bakanları, Millet Meclisince kabul edilebilecek bir plân üzerinde anlaşmış görünmektedirler. Millet Meclisi vasıtasız vergilere oy vermiyeceğinden, klâsik çarelerden vasıtalı vergilere zam yoluna başvurulmuştur. Bu çeşit vergilerin hayat pahalılığı üzerinde etkiler yaratacağını ve büyük tarım gelirlerini vergilendirmenin daha uygun olacağını ileri sürenlere karşı, Ekrem Alican ve arkadaşları, 2.527.000 çiftçiden yalnız 76.000 inin 30 hektardan fazla bir toprağa sahip olduğu cevabını vermektedir. Demek oluyor ki, tarım alanında vergi kaynağı aramak hayalciliktir. Öyle söylüyorlar.

Hükümette yer alan partiler, ağız birliğiyle bu duruma göre, iç finansmanın yurt gerçeklerine uygun olduğu kanısındadırlar. Aslına bakılırsa, bu finansman daha çok muhafazakâr tutumlu parlâmento çoğunluğunun isteklerine uygun bulunmaktadır. (Fransız)

Chicago Tribune

Amerika Birleşik Devletleri Ordusunda vazife görürken, Türkiyede bir sene geçirdim ve sizi temin edebilirim ki, Türkiye halkı, hükümetlerinin politikaları hakkında fazla söz söyleyememektedirler. Bu husus pakistanlılar ve milliyetçi çinliler için de varittir.

Türkler anti-komünist değil, rus aleyhtarıdırlar. Siyasi idealler için değil, ancak babadan oğula intikal eden kabile harplerinden dolayı bizim tarafımızı tutmaktadırlar.

Alelade bir kübalının Sovyet üslerini topraklarında istemediği gibi, alelade bir türk de amerikan üslerinin topraklarında bulunmasını istememektedir. Orta halli bir türkün, amerikanlara, yahut diğer ecnebilere karşı duyduğu nefret hissini tecrübelerimle biliyorum.

Kübadaki üslerle Türkiye, Pakistan ve Formozadaki üsler arasındaki başlıca fark, bir grubun komünistler, diğerinin ise Batı tarafından icra edilmesidir.

(Stanton A. Faitz - Amerikan)

Estia

Gazete, Reşat Akşemsettinoğlunun vermiş olduğu dilekçelerde 6 - 7 Eylül olaylarından sonra Yunan dostu olarak tanınması dolayısıyla Menderes tarafından İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığına getirilerek suçlular rın cezalandırılmasını sağladığını ileri sürmesine işaretle tehkidlerde bulunmakta ve kendisini "kurnaz farklı" olarak vasıflandırmaktadır.

Silahsızlanma

Yılan hikâyesi

Küba meselesi sırasında Sovyet Rusyanın takındığı uzlaşıcı tavır, birçok kimsenin, diğer büyük milletlerarası ihtilâf konularındaki anlaşma ümidini arttırdı. Silâhsızlanma bu konuların başında (geliyordu. 7 Eylülde çalışmalarına ara veren 17 üyeli Silâhsızlanma Konferansı hafta başında tekrar toplandığı zaman, pek çok kimse, merakla, görüşmelerin alacağı istikameti bekliyordu. Daha önceki görüşmeler sırasında ortaya çıkan üç anlaşmazlık konusu vardı. Bunlar:

a — Bütün yabancı üslerin tasfiyesi ve yabancı topraklardaki askerî birliklerin geri çekilmesi hakkındaki Sovyet teklifi,

b — İmha edilen silâhlarla birlikte geri kalan silâhların da kontrolü hakkındaki Batılıların teklifi,

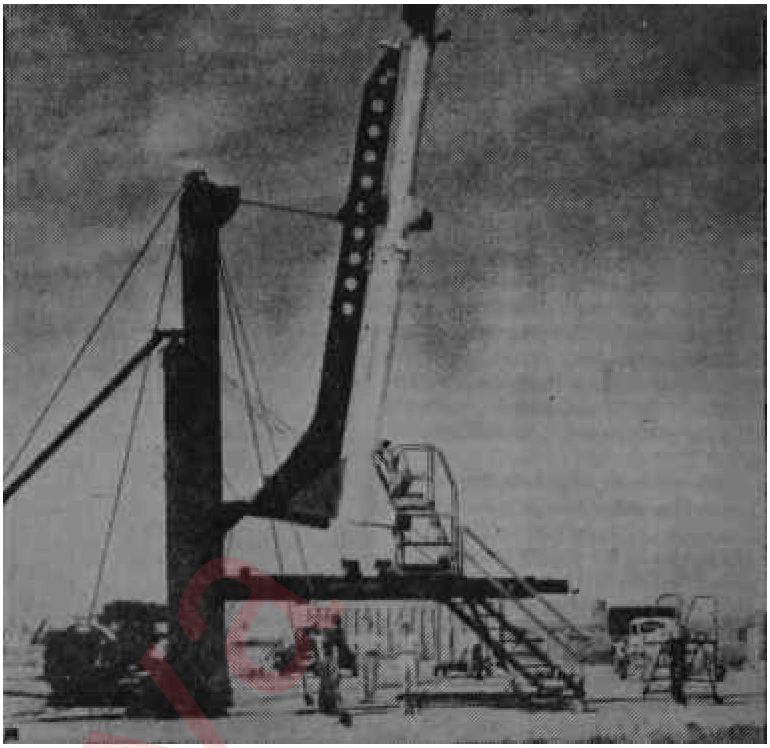
c — Nükleer silâh nakleden bütün vasıtaların imha edilmesine dair Sovyet talebi idi.

Sovyetler anlaşmazlık çıkaran taleplerini tekrar ettiler. Buna mukabil, Batılıların "mahallinde kontrol" teklifini, casusluk amacıyla kullanılabileceği iddiasıyla reddettiler. Sovyetlerin "otomatik kontrol" teklifini ise Batılılar, kifayetli olmadığını söyleyerek geri çevirdiler.

Konferansın güçlük çıkaran noktalarından birisi de, tarafların, kuvvet dengesini bozmadan, askeri güçlerini ne şekilde azaltacakları idi. Daha önce Sovyetler 1,7 milyonluk, Birleşik Amerika ise 2,1 milyonluk birer ordu teklifinde bulunmuşlardı. Sovyetler tekliflerini 1,9 milyona çıkardılar. Fakat bu da anlaşmayı sağlamaya yetmedi.

İtalyan delegesi Francesco Cavaletti, bir milletlerarası silâhsızlanma teşkilâtı kuruluncaya kadar silâhların kontrolü meselesini incelemek üzere Birleşmiş Milletler himayesinde bir milletlerarası organ kurulmasını tavsiye etti. Küba buhranının bu ihtiyacı şiddetle hissettirdiğini söyledi.

Konferansın, şimdiye kadar yüzlerce defa toplanmış olan silâhsızlanma konferanslarından farklı hiç bir tarafı yoktu. Birbirlerinin saatlerce süren nutuklarını sabırla dinleyen diplomatların bu işlerine daha uzun müddet devam edecekleri anlaşılıyor.

Rampada bir roket
En önemli konu

Fransa

Yeni düzen

Fransız seçimlerinin ikinci tutu geçen Pazar günü yapıldı. Bu turda, daha önceki seçimde mutlak ekseriyeti sağlayamayan adaylar çarpıştı. Seçilecek 482 milletvekilinden 97'si gerekli oy miktarını sağlayarak birinci turda belli olmuştu. Bu hafta mücadele, geri kalan milletvekilleri için cereyan etti.

18 Kasım tarihinde yapılan seçimlerde, seçmenin rey verme istikameti hakkında bir fikir edinmek mümkün oldu: Halk De Gaulle'cü partileri tutuyordu. Sol kanat partileri, De Gaulle'e karşı yaptıkları mücadelede fire vermemek için birçok anlaşmalara giriştiler. Sosyalistler ve komünistler birbirlerini, kuvvetli oldukları yerde desteklediler. Fakat bütün bu gayretler De Gaulle'ün büyük br zafer kazanmasını önlemeye yetmedi.

Seçime iştirak nisbeti birinci turdakinden daha yüksek oldu. Seçmenlerin yüzde 72.07'si ikinci turda oylarını kullandı. Sonuçlar alındığı zaman herkes hayretler içindeydi. De Gaulle'cü Yeni Cumhuriyet Birliği Partisi -UNR- 233 milletvekilliği kazanmıştı. UNR'in dışında olmakla beraber, kendisini mutlaka desteleyecek olan partilerin kazandıkları milletvekillikleriyle birlikte De Gaulle, Millet Meclisinde 273 kişilik bir cepheye şahin oldu. Böyle bir durum Fransız siyasi tarihinde ilk defa ortaya çıkıyordu. Şimdiye kadar bir siyasi partisin Mecliste mutlak çoğunluğu eline geçirdiği görülmemişti. De. Gaulle'ü tutan UNR dışındaki partiler Valerie D'Estairag'in başkanlığındaki muhafazakâr bağımsızlarla, Andre Malraux idaresindeki 5. Cumhuriyet Hareketi Partisidir. 41 milletvekili çıkaran her iki parti de daha önceden, De Gaulle'ü sonuna kadar destekleyeceklerini açıklamıştı.

Seçimin getirdiği değişiklikler

Bu seçimlerin dikkati çeken bir özelliği de komünistlerin kaydettikleri ilerlemedir. Geçen Mecliste 10 milletvekiline sahip olan komünist-

ler, bu Meclise 41 milletvekiliyle gireceklerdir. Bu artışta ikinci turdan önce sol cephede gerçekleştirilen işbirliğinin büyük rolü olmuştur. Aynı şekilde bu işbirliği sosyalist milletvekillerinin de çoğalmasına yol açmıştır. Geçen devrede 42 milletvekiline sahip olan sosyalistler bu devrede 67 milletvekili çıkarmışlardır. Bu seçimde zararlı çıkanlar, merkezde ve sağda yer alan partiler oldu. Bağımsız Cumhuriyetçiler ve Köylüler 120 milletvekilliğinden 50'ye düştüler. Halkçı Cumhuriyet Hareketi ise, 44 sandalyadan 38 sandalyaya indi. Eski Başbakanlardan Michel Debre, komünistlerin bir radikal sosyalist lehine adaylarını ikinci turda geri çekmeleri üzerine seçimi kaybetti.

Bu seçimlerin ortaya çıkardığı önemli bir gerçek var ki o da, eski devrin verimsiz parti mücadelelerinden bıkan fransız halkının, De Gaulle'ü, tuttuğu yolda tamamen desteklemekte olduğudur.

Bu seçimler, Fransadaki partiler sisteminde bir değişikliğin başladığını da haber vermektedir. Çok partili sistemden bir kutuplaşmaya doğru geçişin işaretleri belirmiştir. UNR etrafındaki De Gaulle'cü cephenin karşısında, komünistlerle sosyalistlerden müteşekkil bir Sol Grup, daha mütecanis bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Eğer bu gelişme Fransayı iki partili bir sisteme doğru götürür se, De Gaulle'ün bir anayasa tadili ile sağlamak istediği kuvvetli ve müstakar hükümet ihtiyacı da en iyi şekilde halledilmiş olacaktır. Hem o takdirde "De Gaulle'den sonra ne ola cak?" suali de öneminden çok şey kaybedecektir.

BİR ADAM TANITIYORUZ

De Gaulle

Bir görünüşe göre, tarihin akışına istikamet veren toplumsal kanunlardır. Hiç bir ferdi, şahsî, tesadüfi unsurun bu determinist telâkki içinde yeri yoktur. Tabiatın mekanik düzeni toplam hayatına da hakimdir. Tarih insanların kontrolü dışında şekillenmekte, gerçekleşmektedir.

Bu görüşün savunucuları, sadece kendisinin yapabileceği bir şekilde Fransayı bir iç harbin eşiğinden çekip kurtaran De Gaulle örneğini izah etmek mecburiyetindedirler. Bir siyasi çıkmazın çözümünün bu kadar kesinlikle bir tek sahsa bağlandığı hallerin sayısı pek fazla değildir.

1958 Mayısında, Cezayir meselesi dolayısıyla içine düştüğü buhrandan Fransayı kurtarabilirse sadece De Gaulle'ün kurtarabileceğinde aşağı yukarı herkes hemfikirdi. Nitekim öyle oldu. Paristen uzakta Colombey - les - deux - Eglises'deki malikanesinde, iktidarı devralmaya hazır olduğunu bildiren beyanatlar veren General, gerçekten bir müddet sonra Başbakan olarak işbaşına getirildi. Başbakan De Gaulle, Cezayirde ve Korsikada isyan eden orduyu disiplin altına almak ve hükümeti meclis karşısında daha kuvvetli, daha iş yapabilir hale getirmek kararında idi. İkisini de gerçekleştirdi.

General De Gaulle'ün bu müdahalesi vatanını müşkül durumdan kurtarmak üzere yaptığı ilk müdahale değildir. İkinci Cihan Savaşı sırasında Fransanın işgali üzerine İngiltereye geçerek Hür Fransa Hükümetini kuran ve Mukavemet Hareketine orada devam eden gene De Gaulle olmuştur. O sırada kullandığı slogan şu idi: "Fransa bir muharebeyi kaybetmiştir, harbi kaybetmemiştir." De Gaulle, Mukavemet Hareketinin bir sembolü haline gelmişti. 1940 da Vichy hükümeti tarafından ölüme mahkum edildi.

Savaş bittikten sonra 1944 de Parise döndü. Bir Tanrı gibi karşılandı. 500 bin askerin kumandanı idi. Cumhuriyeti yeniden teşkilâtlandırmak ve tekrar halka bırakmak üzere Cumhurbaşkanlığını adı. Bu devrede iktisadi işlerle katiyen meşgul olmadı. Hükümetin durumunu kuvvetlendiren bir anayasa değişikliğini halkın reddetmesi üzerine, 1946 Ocağında kabinesini topladı ye şunları ilan etti: "Sizleri çeşitli partilerinizin kavgalarına kapılmış görüyorum. İşlerin bu şekilde yürümeyeceği kanaatindeyim. Bundan dolayı görevimden ayrılıyorum. Bu teklifim üzerinde müzakere açılmayacaktır."

Oniki yıllık bir ayrılıktan sonra tekrar işbaşına geldiği zaman De Gaulle IV. Cumhuriyetin boşluklarını, aksayan noktalarını iyice tespit etmişti. Hemen kendi vücut ölçülerine uygun olarak bir anayasa hazırlattı. Bu, V. Cumhuriyet Anayasasıydı.

De Gaulle 246 çeşit peynirin bulunduğu bir ülkeyi idare etmenin güçlüğünden dalma yakınır. Generaller hakkındaki fikrini de şöyle açıklar: "Budala bir generale tahammül etmek kolay değildir; fakat asal güç olan, akıllı bir generale dayanabilmektir." Churchill'den ise şöyle bahseder: "Ben haklı olduğum zaman kızarım. Churchill haksız olduğu zaman kızar. Bu yüzden ikimiz de çoğunlukla kızgın durumdayızdır."

Deniz BAYKAL

Onlar ki verir laf ile Dünyaya nizamat...

Milyonlarca eski Demokratın limitle beklediği AP Genel Kongresi için mühim temaslar yapılıyor (Sür-manşet) -Gümüşpalanın listesi hazır- Umumi kanaat: Partinin tesanüt ila kuvvetlenmesi - (...) Genel başkanlık için rakipsiz namzet olan Gümüşpalaya karşı bazı müfritlerin, bir iki isim ortaya atacaklarsa da, bundan bir netice elde edemiyecekleri umumi kanaat halindedir. (...) İlk Büyük Kongrede aklı selimin galebe çalarak tecrübelerden ders almış es--ki partililerin iş başına geçmesi en büyük arzudur. (...) Apaydın gibi milletin sevgisiyle zenginleşen >ir kıymeti çirkin yollarla harcamak ise mukaddes reyleri inkâr etmek demektir. (Tasvir - 25 Kasım 1962)

•

AP'nin bugünkü kudretinden korkanlarla ayni fikirde olduğu ve mutlaka Bakanlar Kurulunda sandalya sahibi olmakla itibar kapanacağı kanaatinde bulunan Kamuran Evliyaoğlunun Kongrede konuşturulmayacağı anlaşılmaktadır. (...) Apaydının da Turhan Kapanlı ve Kamuran Evliyaoğlu ile işbirliği halinde olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi Burhan Apaydın da YTP'nin organı olan ve YTP hesabına AP'de bozgun çıkarmak, Kongreyi sabote etmek vazifesini üzerine almış olan malûm gazetede -yani Tasvirde- ayni harekete katılmaktadır. (Yeni İstanbul - 26 Kasım 1962)

•

Fikirleri, gayeleri ve davranışları bakımından Adalet Partisi için zararlı olacak bir kadro, bu partinin kaderini eline almak yolunda çalışmaktadır. (...) Bunlar, Adalet Partisinin mensubu veya taraftarı milyonlarca vatandasın -ki bunların büyük çoğunluğu eski Demokrat Partilidir- hislerine ve düşüncelerine yabancıdır. Hatta, onlara karşıdır. (..) Adalet Partisi içindeki kıymetleri tehdit ve ithamlarla sindirmek gayretindedirler. Kimine İnönist demişler, kimini CHP taraftarlığı ile suçlamışlardır. (...) Bizim ve bizim gibi düşünenlerin maksadı, AP'yi parazitlerden ve maceracılardan kurtarmaktır. (Başyazı - Tasvir - 26 Kasım 1962)

•

Dikkat, Adalet Partisini yıkmak, Türk Milletinin bu gerçek demokrasi ümidini kırmak isteyen şer kuvvetler, AP Genel Kongresi arefesinde işbirliği yapmışlardır. (...) Aslında AP'ye can düşman oldukları halde güya AP'den yana görünen bu yıkıcılar, CHP'den daha tehlikelidirler. (...) Fakat AP'den yana görünüp de, bir müddet önce AP'ye ihanet etmiş adamlarla işbirliği yapanların nifak hareketi gizlidir. (...) Kendilerine bir de eski Demokrat süsü veren nevzuhur adamlar, akla hayale gelmeyecek, iğrenç taktiklere başvuruyorlar, "vesika" namı altında vaktiyle CHP'li gazetelerin kullandığı, yazılmış çizilmiş şeyleri, geçmiş hadiseleri tazelemek istiyorlar. (Gökhan Evliyaoğlu - Yeni İstanbul - 26 Kasım 1962)

Bu gövdeye bir baş lazım, hocam, bu gövdeye bir baş lâzım!" diye fetva savuruyordu, kısa boylu, duglas bıyıklı, çiçeği burnunda çocukbaşyazar. "Gövde" dediği, öksüz kalan Demokrat Partililerdi. Ama, "Baş" derken acaba, 27 Mayıs sonrasının bu "Devşirme Demokrat"ı kimi, hangi "Kudretli" ağabeysini düşünüyordu? Biz zavallı Demokratları hangi hamisinin kadife eldivenli demir pençelerine teslim etmek emelindeydi ? (...) Demokrat Partililere aşı yapılacaktı: Bu zavallılara milliyetçilik öğretilecek. Çok partili demokrasinin artık demode olduğu izah edilecek. Velhasıl, yeni bir zihniyet yaratılacaktı. (...) Biz o küçük yılanların başlarını ezeceğimize, onlar bizi soktu. (...) Biz, bu gövdeye yabancı ve yalancı başlar istemiyoruz. (Tasvir - 27 Kasım 1962 - Cevdet Perinin Başsız Gövde adlı yazısından)

•

YTP'li Cevdet Perin, Temellilerin adayı Turnan Kapanlı, İnönü hayranı Kamuran Evliyaoğlu CHP'nin emellerine uygun olarak çalışmalarına başladılar. - AP düşmanları kongreyi sabote için anlaştılar - Ankarada bir gazete bürosunu karargâh haline getirenler AP'ni dışardan bölmek için yeni tertipler hazırlıyor... (Manşet - Yeni İstanbul - 26 Kasım 1962)

•

Yeni İstanbul bugün taraftar olduklarını dün lanetliyordu. Milletin ümidi olan AP'yi yoketmek için Yeni İstanbulcular dün nelere başvurmuşlardı? (Manşet) Milyonlarca eski Demokratı ve 1946 demokrasisinin ruhunu temsil eden TASVİR gazetesi, hakikatleri aksettirince bundan en fazla gocunan Yeni İstanbul olmuştur. Bugün müdafaa etmeye çalıştıkları insanları, 6 - 7 ay önce yerden yere vurup çamurlara bulayanların şimdi yaptıkları neşriyat, akıl ve iz'an sahibi kimseler tarafından tebessümle seyredilmektedir. (Tasvir - 26 Kasım 1962)

Bu resmin altında şu yazı çıkmıştır: "Emniyette - İlkokul öğrencisi kızın mektuplaşıp seviştiği terzi çırağı Enver Erkan (Solda) Evinden kaçan ilkokul öğrencisinin cesedi Kazlıçeşme sahillerinde balıkçılar tarafından bulunduğu yer". (Dünya - 27 Kasım 1962 - sayfa 1.)

Atom

Russell'ı dinliyelim!

Küba hâdiseleri sebebiyle münakaşa edilen bir konu da, Üçüncü Dünya Harbinde tarafların nükleer silâhları kullanıp kullanmıyacakları konusudur. Her iki blokun sorumlu idarecileri birbirlerini tehdit ederlerken daima, ellerindeki atom ve hidrojen bombalarının kudretlerinden bahsetmektedirler. Fakat taraflardan hiçbiri de, nükleer bir harp neticesi insanlığın uğrayacağı felâketleri bildirmemektedir. Meşhur ingiliz filozofu Bertrand Russell, nükleer bir harbin insanlığın sonu olduğunu belirtmiş ve atom silâhları imalinin derhal durdurulmasını yegane kurtuluş çaresi olarak ifade etmiştir.

Bir atom infilakı
Allah korusun

Nükleer silâhlardan niçin bu kadar korkulmaktadır? Bu silâhların muazzam tahrip güçleri yanında insanlığa ve tabiata zararları nelerdir? Bu soruların cevaplarını vermeden, onyedi yıl öncesine şöyle bir göz atmakta fayda vardır.

1945 yılı Ağustos ayının altıncı günü... A.B.D. ile harb halinde olan Japonyanın Hiroşima şehri üzerine bırakılan 20 bin TNT gücündeki ilk atom bombası yeryüzünden 500 metre yükseklikte patladı. 340 bin nüfuslu şehirde 66 bin kişi öldü ye 69 bin kişi ağır surette yaralandı. İlk atom bombasının atılmasından üç gün sonra Nagasakiye atılan ikinci bomba ile Japonya harbi bırakmağa karar verdi. İşte, ünlü filozof Russell'ı düşündüren ve nükleer denemelerin durdurulması için mücadeleye sevkeden sebep, onyedi yıl önceki Hiroşima faciasıdır.

Atom denilen felâket

Atom bombasının bu kadar tahtipkar ve tesirli olmasının sebepleri su şekilde özetlenebilir: İlk atılan atom bombasının esasını teşkil eden, Uranium-235 izotopudur. Bu madde atomlarının, saniyenin milyonda biri gibi kısa zamanda, zincirleme olarak parçalanmaları neticesinde açığa çıkan enerji, patlama tarzında tezahür etmişti. Bu anda husule gelen ısının, teorik olarak 100 milyon santigrad derecesinde olduğu hesaplandı. Bombanın patladığı sahaya iki kilometre mesafede bulunan şahıslar bu ısının tesiriyle derhal öldüler. Daha uzak mesafelerde bulunanlarda ise muhtelif derecelerde yanıklar husule geldi. Yanıkların şiddeti, şahsın bombanın patlama sahasına olan uzaklığıyla orantılıydı.

Patlama esnasında etrafa yayılan infraruj radyasyon ışınlarının tesirleri ise şöyledir: İnfilâk sahasına yakın şahısların derhal ölmelerine mukabil, bu sahadan üç-dört kilometre uzakta olanların iştahsızlık, kusma, bulantı ve ishal gibi şikâyetlerle ve septisemi içinde bir ay zarfında öldükleri görüldü. İlk ay içinde ölmeyenlerde ise damar kanamaları, beyaz ve kırmızı kan hücrelerinde azalma, barsaklarda ülserler, gözde kataraktlar göze perde inmesi-, zatürreler ve çeşitli böbrek hastalıkları husule geldi. Hâmile kadınlar çocuklarını düşürdüler. En fenası, radyasyona maruz kalmış, fakat düşük yapmamış hâmile Japon kadınlarının doğurdukları masum yavrular çeşitli organ anomalileri ile malûldüler. Bunlar, hayatlarını halen bu şekilde idame ettirmeğe çalışmaktadırlar.

Japon Tıp Birliğinin açıkladığına göre, Hiroşima ve Nagasakide atom bombası patlatıldıktan sonra kan kanseri denilen, lösemilerin yirmi misli arttığı, her iki cinste sterilite -kısırlık- ve kanser vakalarına çok daha fazla miktarda rastlandığı görülmüştür.

Yukarıda belirtilen tablo iptidai bir atom bombasının tesirlerini göstermektedir. 50 - 100 megaton (50 - 100 milyon TNT) gücündeki Hidrojen bombaları ve tekamül ettirilmiş Uranium bombalarının yapacağı hasar, Hiroşima ve Nagasakiden yüzlerce defa daha ağır ve dramatik olacaktır.

İnsanlığın hali

Bir an için nükleer harbin çıktığını düşünelim. İlk saatlerde yüz milyonlarca insan ölecek ve birçok büyük şehrin ismi haritalardan silinecektir. O an için ölümden kurtulan insanlar sefalet, açlık, susuzluk ve her türlü imkânsızlıklar içinde ve harabeler arasında yaşamaya mahkûm olacaklardır. Sefaletin yanında birçok bulaşıcı hastalık ortaya çıkacak ve salgınlar halinde kütleleri ölüme sürükleyecektir. Nükleer bombaların husule getirdiği radyoaktif bulutlar bütün suları ve gıdaları radyoaktif yapacaktır. İnsan dokusunu tahrip eden bu radyoaktivite sebebiyle, bulaşmış gıdaları alanlarda, suları içenlerde veya radyoaktif havayı teneffüs edenlerde zamanla lösemi, kanserler, kısırlık ve gelecek nesillerde anomaliler ve tedavi edilemeyen kansızlıklar görülecektir.

Üçüncü Termo-nükleer Dünya Harbi insanlığın sonu olabileceğinden, bundan taraflar hiçbir şey kazanamayacaklar, fakat bütün yarlıklarını kaybetme tehlikesiyle karşılaşacaklardır.

1 Kitap okudum

Adı: Çağdaş Politika Sorunları.

Yazanlar: Maurras, G. Sorel, B. Mussolini, A. Hitler, Lenin, Stalin, Mao Tse Tung, Trotsky, Tito, Aron, Parodi, Alain, Lippmann, Mikarde, Burnham, Niebuhr, Rougemont.

Çevirenler: Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol.

Türü: Politika.

Baskı: Çan Yayınları 13, İstanbul Kutulmuş Matbaası 1962, 111 sayfa 4 lira.

Konu: Gaeten Picon'un "Panorama des idees contemporaines" adlı eserinden yapılmış olan "Çağdaş Politika Sorunları" çevirisi ilgi çekici bir kitap. Gaeten Picon, çağımızın yirmibir önemli kişisinin muhtelif konularda söylediklerini, yazdıklarını belirli bir açıdan bir araya toplamış. Mesela monarşi, zorbalık, devlet gücü, ırkçılık konularında Maurras, Sorel, Mussolini ve Hitlerin söyleyip yazdıklarını toparlamış, bunları belirli bir silsileye sokmuş ve aralarına kendi bağlantı cümlelerini, yorumlarım katmış. Böylece, çağdaş politika sorunları üzerinde ünlü kimselerin görüşleri derlenip toparlanmış.
Beğendiğim: Eser gerçekten ustaca hazırlanmış. Gaeten Picon, günümüzün belli başlı bütün meseleleri hakkında, dünya kamu oyunda etkisi olan kişilerin neler düşündüklerini son derece iyi bir şekilde ortaya koymuş. Öyle ki, insan çeviriyi okudu mu, "Falanca, filân konuda ne düşünüyor?" şeklindeki soruyu rahatça cevaplandırabiliyor ve aydınlığa sıkıyor.

Beğenmediğim: Zaten bir derleme olan Gaeton Picon'un eserini daha çok kısaltmak bir ölçüde mahzurlu olmuş. Okuyucu nokta nokta biten cümlelerden dolayı bir huzursuzluğa kapılabilir. Sözlerin tamamı niye alınmadı, diye düşünebilir. Ama bu biraz da, kitabın fazla büyük olmaması için alınmış teknik bir tedbir. Bu bakımdan göz yumulabilir.

Sonuç: "Çağdaş Politika Sorunları", eğer varsa, okuduklarını anlayabilecek politikacılar tarafından mutlaka okunması gereken bir kitaptır. Politikacıların dışındakiler ise eseri mutlaka okumalıdırlar.

İlhami SOYSAL

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN

GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Tiyatro

Yalancı Billi: Oraloğlu Tiyatrosunun oynamağa başladığı "Yalancı Billi", her ne kadar bir komedi olarak ilân ediliyorsa da, yalan söylemeyi tutku haline getirmiş olan genç bir çocuğun toplum ve aile içindeki durumunu, ruh halini işlemekte ve çocuk terbiyesi bakımından çok düşündürücü ve öğretici özellikler taşımaktadır. Gönül Karacanın Weith Watterhouse ile Willis Hall'den çevirdiği bu dikkate değer oyunda Lale Oraloğlu yaşlı Büyükanne'de tanınmayacak bir kompozisyon yapmakta, Yalancı Billi'yi canlandıran Burçin Oraloğlu ise, bu çetin rolde büyük başarı göstermektedir.

"Biraz gelir misiniz?": İstanbul Şehir Tiyatrosunun oynamakta olduğu, Aziz Nesinin ilk tiyatro eseri bu adı taşıyor ve "hiç ölmeyecekmiş gibi" çalışanların, yaratıcı taraftarıyla yarına bir şeyler bırakmak ve hayırla anılmak isteyenlerin övgüsünü yapıyor. Bunu yaparken, bu davranışa karşı olanları, dünyaya kolay kazanıp kolay ve iyi yaşamak için geldiklerini sananları da bir hayli hırpalıyor. Tunç Yalmanın başarıyla sahneye koyduğu bu beş tabloluk sosyal allegori, tek fikir etrafında, oldukça hareketsiz sahnelerle sürüp gitmekteyse de, yazarın getirdiği bazı yenilikler seyircinin ilgisini uyanık tutmağa yetiyor. Mateh Usta'da Rauf Ulukutun güzel kompozisyonu da zevkle seyrediliyor.

"Übü": İstanbulda, Sıraselvilerde, Belçika Elçiliğinin yanıbaşındaki apartmanın çatı katında açılmış olan Arena Tiyatrosu, Alfred Jarry'nin ünlü "Kral Übü"sünü oynamaktadır. Fransada ilk oynandığı zaman büyük ilgi görmüş olan bu politik karikatürü İstanbul seyircisi, pek zevkle inşa edilmiş olan bu zarif Stüdyonun sahnesinde yadırgamadan seyretmektedir. Başrolde Sait Köknarın oğlu yüksek mühendis Ergun Köknarın, renkli bir oyun içinde, gösterdiği çok güzel oyun ise büyük ilgi ve takdir toplamaktadır.

Kitaplar

Devrimcinin Takvimi: Ceyhun Atuf Kansu, her ayın en önemli tarihi olayını konu edinen oniki adet yazısını, ayların adını taşıyan oniki bölümlük bir kitapta toplamış. "Devrimcinin Takvimi" adım verdiği kitap Dernek Yayınlarının 4, Atatürkçülük dizisinin 1. kitabıdır. Herkesi ilgilendiren konular, tatlı, kıvrak, arı bir türkçeyle anlatılmış. (İsteme adresi: Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi, Atatürk Bulvarı 104 - Ankara)
Halk Türküleri: Ünlü masal yazarı Eflâtun Cem Güneyin derleyin hazırladığı ve Bedri Rahmi Eyüboğlunun kapağını yaptığı "Halk Türküleri" adlı kitabın birinci cildinin üçüncü baskısı Yeditepe Yayınları arasında çıkmıştır. (Posta Kutusu 77 - İstanbul)
Katran: Muzaffer Buyrukçunun hikâyeleri. Hikâyeseverlerin zevkle okuyacakları bir kitap. Yeditepe yayınlarından. (Posta Kutusu 77 - İstanbul)

Sinema

Korkunç Kumpanya: A. Quuinn ve) dilber yıldız Sophia Loren'in müşterek başarıları. Renkli ve sinemaskop. Kumarbaz bir kadının entrika dolu hayatı ve nihayet aşka teslim oluşu. Vakti bol olanlar için heyecanlı bir kurdela. (Ankara)
İki Yüzlü Doktor: Eski bir hikâye... Gündüz insan, gece kurt olan iki ruhlu doktorun yeni bir versiyonu. Filmin tek yeni tarafı: Dawn Adamms!.. Filmin şanssızlığı ise, aynı sinemada ünlü Pollyanna'dan sonra takdim edilişi. Gülmek istiyorsanız, Dr. Jekyl ve Mr. Hyd'ı görmeğe koşun. (Ankara)
Kadın ve Tabanca: Türk Mayk Hammeri Orhan Günşirayın bir filmi: Çıplak kadınlar ve kurşun sesleri arasında yumruk atan bir hafiye... Türk filmciliğinin halini görmek isterseniz, hiç durmayın!.. (Ankara)

TÜLİ'den Haberler

Tanınmış amerikalı istatistik uzmanı Dr. Deming bir süredir Ankarada. Her sene Başbakanlığın davetlisi olarak yurdutmuzda incelemeler yapmak üzere geliyor. Altmış yaş civarında pek sevimli bir insan olan Dr. Deming aynı zamanda büyük bir türk dostudur. Kendisine bu sene, Ankara yakınında üç köy gezdirilecek. Biri çok geri kalmış, biri orta, biri de nümune bir köy. Dr. Deming oralara giderek istatistik incelemeleri yapacak. Geçen yıllarda, okul ve saire gibi mühim ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir köye kendi cebinden dört - beş bin lira hediye etmişti. Söylendiğine göre, pek zenginmiş. Buradaki türk dostlarına da her gelişinde çeşitli güzel hediyeler getirmek âdeti var.

•

Bu ay petrol şirketleri arka arkaya davet veriyorlar. Molbil - Oil'un Mobil . Exploration şirketi müdürü Necdet Ekermen ve eşinin Süreyyada verdiği bir kokteylden sonra, 27 Ekim Salı günü de Shell petrol şirketi Ankara Müdürü Ferit Kromer ve eşi, evlerinde çok kalabalık -yüz, yüzelli kişi kadar- bir kokteyl verdiler. Kokteylde o kadar güzel ve şık hanım vardı ki, insan hangisine bakacağını şaşırıyordu. Davetlilerin ekserisini yüksek devlet memurları ve petrolcular teşkil ediyordu.

Aynı gün İspanya Elçiliğinde verilen bir davette, eski Madrit Ataşemiliterimiz Kurmay Albay Fahri Çetinere, Elçi Ankarada bulunmadığı için, "İspanya" nişanı Maslahatgüzar tarafından verildi. Franko devrinde bu nişanı alan ikinci türk, Çetiner miş. Birincisi, gene eskiden Madritte ataşemiliterlik yapmış olan Sami Küçük... Maslahatgüzarın irticalen türkçe yaptığı güzel bir konuşmaya Çetiner de ispanyolca cevap verdi.

Shell'in toplantısında davetliler
Petrolcüler birarada

•

Bu hafta Ankarada yine bir çok İstanbulluyu görmek kabil oldu. Şükran Dümer, Eteri ve amerikalı eşi, Cevat Acarın genç yüzüne pek yakışan gri saçlı güzel eşi Aliye Acar, haftayı Ankarada geçirdiler.

•

Ankaraya yeni gelen France - Press'in mümessili Ritter ve eşi, Kavaklıderede çok zevkli fransız eşyaları ile döşeli evlerinde bir kokteyl verdiler. Bayan Ritter aslen türk. İstanbulun çok eski ve tanınmış bir ailesine mensup. Baba, tarafından. Ziya Paşanın ve anne tarafından da Reşit Paşanın torunu olduğu rivayet ediliyor. Davette Ankaranın tanınmış pek çok siması vardı.

Fransız Büyük Elçisi Spitzmüller memleketine dönüyor. İngiltere Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Muavinliğine tayin edildiği için İngiltereye dönmek üzere olan İngiliz Büyük Elçisi Sr. Burrows ve eşi şerefine Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı Müşaviri Altemur Kılıç ve eşi tanınmış ressamlardan Asuman Kılıç, 26 Ekim Pazartesi günü evlerinde diplomatlara ve Basın mensuplarına bir kokteyl verdiler. Memleketine dönen İngiliz Basın Ataşesi Threadwel de bu davette şeref misafiri idi. Bayan Threawel eskiden beri İstanbulda yerleşmiş bir İngiliz ailesi olan Witholl'lardan.

İtalyan Ataşemiliteri Penetti ve

eşi, 27 Ekim Salı akşamı trenle İstanbula gittiler. Penetti'ler İtalyaya dönüyorlar. Kendilerini garda kalabalık bir dost grubu uğurladı.

İmar ve İskan Bakanı Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay, eşi Nilüfer Gökaya Zürihte yapılacak mühim göz ameliyatında bulunmak üzere sessiz sedasız Avrupaya gitti. Kendi temsil bölgesi olun İstanbulda, Y.T.P. nin son toplantısında bulunmasına imkân olmadığı için üzgündü ama eşinin ameliyatının muvaffakiyetle neticelenmesi bu üzüntüsünü dağıttı.

•

Bu sene Başkent hanımlarının ekserisi çalışmaya merak sardı. Dışarıda çalışanlar olduğu gibi evlerinde çalışan hanımlar da var. Mühendis Feyyaz İnceerin eşi Ayşe İnceer öğleye kadar dışarıda çalışıyordu, şimdi de, yeni satın aldığı trikotaj makinası ile öğleden sonra evinde zarif yün işleri yapmaya başlamış. Dışardan da sipariş aldığına göre, arkadaşları, "acaba nasıl yetiştiriyor?" diye merak ediyorlar.

Geçen hafta Meclis koridorlarında son derece eğlenceli bir olay geçti. A. P. nin müthiş sözcüsü Tahsin Demirayı iki gazeteci, Parlamento muhabirleri arasında "Koalisyon Koridoru" olarak tanınan koridorda yakalıyarak 4,5 saat süren meşhur plân tenkidinin tam metnini rica ettiler. Gazetecilerden sakallı olanı, yanındaki uzun boylu arkadaşını tanıtarak:

"— Nerelerdesiniz Tahsin Bey?" dedi. "Beyefendi amerikan gazetelerinden birinin temsilcisidir, sizinle görüşmek istiyor."

Tahsin Demiray önce biraz afalladı. Bir amerikalı gazetecinin kendisiyle ne ilgisi olabilirdi? Uzun boylu genç adama dönerek:

"— Hangi gazetedensiniz?" diye sordu.

"— Baltimor... Baltimor.." Uzun boylu gazetecinin aklına ikinci kelime bir türlü gelmiyordu. Bu Birada arkadaşı imdada yetişti ve:

"— Baltimor Sun, efendim" dedi.

Amerikalı gazeteci Demirayın konuşmasını çok beğenmişti ve mutlaka gazetesine vermek istiyordu. Tahsin Demiray pek memnun oldu. 64 sayfalık konuşmanın yanında olan 42 sayfasını derhal takdim etti.

Ayrılırken de gazetenin bir nüshasının kendisine gönderilmesini rica etti. Ancak bu sefer de gazetenin adını unutmuştu. Uzun boylu genç adama dönerek:

"— Hangi gazete demiştiniz beyefendi?" diye sordu. Fakat, bu sefer de aldığı cevap "Baltimor Post'" oldu. Ancak Demiray aradaki farkı gene kavrıyamadı ve:

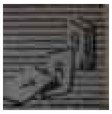
"— Yaaa, öyle mi... Çok beğendiğim ve takdir ettiğim bir gazetedir" dedi.

•

Orta-Doğu Teknik Üniversitesinin Emir Gölündeki tesislerinde ailesi ile birlikte güzel bir tatil geçirmek isteyenlere Üniversite Ağaç Dikme Klübü kapılarını açmış bulunuyor. Ancak açık hava ve gölün serin sularından faydalanabilmek pek öyle kolay değil. Zira önce Üniversitenin göldeki arazisine iki ay zarfında 200 ağaç dikmiş olmak gerekiyor. Klüp, haftanın sonunda Pazar günü yapılacak bir törenle ağaç dikme mevsimini açıyor. Böylece kısa bir süre sonra Emir Gölünün çıplak topraklarında yemyeşil bir koru görmek mümkün olabilecektir.

ANKARA PALAS

Hayat defterinden YAPRAKLAR

Doğdu. Orta-Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden -Devlet Plânlama Teşkilâtı İktisadi Plânlama Dairesi eski Başkanı- Atilla Karaosmanoğlu ile Şükran Karaosmanoğlunun bir erkek çocukları oldu. Bebeğe Özgür adı verildi.

•

Doğdu. İzmirli iş adamlarından Ümit Sanver ile Benice Sanverin bir oğulları oldu.

•

Nişanlandılar. İstanbullu genç doktorlardan Metin Ergüven ile Figen Şenural nişanlandılar.

•

Evlendiler. Türk Dili Dergisi yöneticilerinden şair Salah Birsel ile Devlet Tiyatrosu oyuncularından Jale Ayata evlendiler. Ancak bu evlilikten dostları günlerce sonra haberdar oldular. Şair ilk defa dünya evine girmektedir. Jale Ayata ise bundan önce, gene Devlet Tiyatrosu oyuncularından Umran Uzman ile evliydi. Salah Birsel 43, Jale Ayata ise 32 yaşındadır.

•

Öldü. Akbankın kurucusu ve ilk Umum Müdürü, Demirbankın kurucusu ve idare meclisi üyesi Hasan Ziya Alaçam öteden beri tedavi edilmekte olduğu ülser ve miğde kanserinden kurtulamıyarak öldü. Hasan Ziya Alaçam 68 yaşındaydı.

•

Öldü. Şair, ressam, avukat Zihni Hazinedaroğlu, bir dost ziyareti dönüşünde beyin kanamasından Öldü. Ceset otopsi yapılmak üzere Morga kaldırıldı. Zihni Hazinedaroğlu "Ellerimizle Yaşıyoruz" ve "Gölgesiz" adlı eserlerin yazarıdır. Son günlerde, 16 Aralıkta açacağı sergi hazırlıklarıyla meşguldü. Bir tablosu da yarım kalmıştır. Arkadaşları yarım kalan hazırlıkları tamamlayarak sergiyi açmak karарındadırlar. Hazinedaroğlu 40 yaşını daydı.

•

Öldü. İstanbullu tüccarlardan, İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi Mahmut Köknel uzun bir süreden beri tedavi edilmekte olduğu hastalıktan kurtulamıyarak öldü.

MUSİKİ

7 Stereo dinledim

Bülent Arelin Dönüşü

Bülent Arel yurda döneli beş - altı hafta oluyor. Üç yıldır New York'taydı. Çağdaş musikinin yeni serüveninin, elektronik musikinin, ilk türk öncüsü olma gibi seçkin bir duruma erişmişti bu süre içinde. Dileyelim ki şimdi bu seçkin durumunu sürdürebilmesi için gerekli imkanlar sağlansın kendisine.

New York'taki son gecesinde Arel ile birlikteydim. Olağan bir ayrılık öncesi gecesi değildi bu, Arelin çabalarının yeni bir gerçekleşmesini sağlama açısından özel bir önem taşıyordu. O gece, Columbia Üniversitesinde, o günlerde süregelmekte olan elektronik kongresi ile ilgili bir konser verildi. Bilirkişiler için düzenlenmiş bir konser. Elektronik bilimi musikiye ne yönde uzanmıştır? Bu uzanışın bilimsel ve sanata alt belirtileri, beklenir sonuçları nelerdir? Bu konularda uzmanlar konuştular, örnekler verdiler gösteriler yaptılar, yeni ortamın gereklerini sunmaya çalıştılar. Bu türlü toplantıların çarpıcı bir gösteriyle sona ermesi gerekir. Amerikanın topluluk ilgisini dik tutma metodları özellikle bunu gerektirir. Nitekim de öyle oldu. Gece, Arelin Stereo Elektronik Musikisinin çalınmasıyla sona erdi. Dinleyicilerin, salonun dört bir yanından fırlayan sesleri şaşkınlıkla izleyişleri görülecek şeydi.

Arelin Stereo Elektronik Musikisini daha önce birçok kere dinlemiştim ama, eseri gerçek kimliğiyle ilk o gece tanıdım. Daha önce dinlediklerim hep, tek yollu, bilemediniz çift yollu malzemeyle çalınışlarıydı ve bu çalınışların hepsi de küçük odalarda yapılmıştı. Arelin uzay musikisi olarak düşündüğü bu eserin büyük salonda, türlü yerlere yerleştirilmiş yükselteçlerden, çok yollu olarak çalınması gerekirdi ki, bestecinin aradığı etki gerçekleşebilsin.

O gece de, sanırım, eserin daha önce aynı salonda çalınışında olduğu gibi, küçümseyici, alaycı yargılara varan tenkidçiler olmuştur. "Sesten roketler uçaduruyormuş boşlukta, ne yapalım yani!" demişti bir tenkidçi unutmam. Arelin bu eserinin, ya da esterlerinin çoğunun, iç değeri üzerindeki kaygılı yargılarımız ne olursa olsun, inkâr edilemez bir gerçek, ustalığının sağlamlığıdır, işbirliğinde sağduyuya dayanan kolaylıktır. Arelin bu meziyeti, çalgı musikisi eserlerinde olduğundan daha da çok, elektronik eserlerinde gerçekleşiyor. O gece çalınan eserlerden diyelim ki bir Mario Davidovsky'nun musikisini, belki iç değerleri, özellikle imgelemenin genişliği açısından Arelinkinden üstün tutarım gerçi ama, Arelin, bugünedek dinlediğim elektronik musiki bestecilerinin büyük çoğunluğu yanında ağır basan temiz işçiliğini görmezlikten gelemem. Arelin olağanüstü bir uygulama zekası vardır. Robinson Crusoe düşünüşü diye tanıtayım bunu, isterseniz. Daha Ankaradayken, derme çatma bir malzemeyle yaptığı yaylı kuartetli elektronik musikinin başarısını unutamam. Bu yönde düşünen bir kişinin, Columbia Üniversitesinin gelişmiş elektronik laboratuarında neler yapabileceğini kestirmek güç değildir. "Eski" musikide hünerini ispat etmiş, ileri akımların anlamını sezebilen, üstelik de tanımlamıya çalıştığım yönde bir kolaylığı olan bir elektronik musiki yaratıcısının, başarı katına yükselmesi için bir engeli kalmadığını kestirebilirsiniz.

Bülent Areli Rockefeller Vakfı Amerikaya götürmüşür. Bu vakfın, bütün iyi niyetlerine rağmen, bir kusuru vardır. Ufuklarını açtığı kişileri, kendi yurtlarının yalın gerçekleri içinde yapayalnız bırakıverir. Bu yalın gerçekleri değiştirmek, bu vakfın milyonlarının bile kolay kolay yapamıyacağı bir iştir. İstenen, bununla birlikte, gerçekleri değiştirmek değil, acılan ufkun bir yalan, geriye yalnız anısı kalacak bir düş olmadığını bildirmektir. Arel gerçeğine dönelim: Yurda dönen elektronik musiki bestecisi Arelin görgüsünü gerçekleştirme yolundaki çalışmalarını sürdürmesi, iyi malzeme sağlamasına bağlıdır. Eski musikinin yaratıcısının yalnızca nota kağıdıyla kaleme ihtiyacı vardır, piyanoya bile değil. Oysa, elektronik musiki yapan bir besteci, malzeme bakımından mükemmel bir laboratuar bulmadı mı, kuruma yargısını giymiş demektir. Areli Amerikaya çeken Rockefeller Vakfının başlangıçtaki amacı, sanırım ki bu değildir.

İlhan K. MİMAROĞLU

Konserler

Yeni bir başkemancı

Beethoven'in keman konçertosu bittiği vakit sahnedeki genç adam derin bir nefes aldı. O, elinden geleni yapmıştı, şimdi iş, üç kişinin ağzından çıkacak lafa kalıyordu. Çocuk yüzlü genç adamın başkemancı olup olamıyacağına Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının şefi Otto Matzerath, başkemancısı Sedat Ediz, solo viyolonselcisi Nusret Kayar karar verecekti.

Ulvi Yücelenin meslek hayatındaki mücadelesi gerçekten çetin olmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsünü bitiren genç kemancı, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına girdikten sonra yavaş ve emin adımlarla ikinci kemanların en arka rahlesinden başkemancı yardımcılığına kadar yükseldi. İyi bir orkestracı olan Ulvi Yücelen Ankaraya gelen yabancı Şeflerin de dikkatini çekiyordu. Dr. Helmut Thierfelder, Ulvi Yüceleni Almanyaya davet etti. Genç kemancı Hannover'deki Niedersaechsisches Sinfonie Orchester'de bir yıldan daha uzun süre başkemancı olarak çalıştı. Türkiyeye döndükten sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının açık olan iki başkemancı kadrosundan birine talip oldu. Kanun gereğince çeşitli sınavlardan geçmesi gerekiyordu. Ulvi Yücelen, geçen hafta içinde girdiği sınavda başarı gösterdi ve jüri, kendisinin başkemancı olmasına oybirliğiyle karar verdi.

Ulvi Yücelen
Sınavda başarı

T İ Y A T R O

"Elektra"dan bir sahne
Başarılı oyun

Ankara

Yunan Tiyatrosu

Bu hafta başında Ankaranın gerçek tiyatro meraklıları, ilk defa olarak Yunan Tiyatrosunu gerçek yüzüyle tanımak fırsatını buldular. "Piraikon" Tiyatrosunun resmî turne halinde vermiş olduğu iki temsilde, protokol icabı, Büyük Tiyatroyu hemen hemen doldurmuş olan resmi davetlilerden kendilerine yer kaldıysa tabii...

Yunan Tiyatrosu ile ilk temasımız, Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosunun çevirtip yayımladığı Yunan klasikleriyle başlar. Yirmi yıl önce rahmetli Hasan Ali Yücelin himmetiyle girişilmiş -ve şimdi yerinde saymıya başlamış- olan bu faydalı çalışmalar sayesinde türk okuyucusu Sophoklesin, Euripidesin oyunlarını ilk defa kendi dilinde okumak imkânını bulmuştu. Ondan sonradır ki Yunan trajadilerini sahnelerimizde görmek mümkün olmuş, Ankara Devlet Konservatuarı Tatbikat Sahnesinde "Kral Oidipus" ile "Antigone" -1943-, İstanbul Açıkhava Tiyatrosunun açılışında da -1947- gene "Kral Oidipus" oynanmıştır. Yalnız sahnelerimize ilk çıkarılan eski yunan oyunları, hattâ Devlet Tiyatrosunda çok daha sonra oynanan "Elektra" -1952- antik trajedinin kendine has özelliklerini belirtecek bir reji ve icraya kavuşamamış, bunlara hakiki yunan üslûbundan çok Batılı sahneye koyucuların kendi üslûplaştırmaları hâkim olmuştur. Bunu anlamamız için Takis Muzenidisin Ankaraya gelmesini beklemek icabetmiştir.

Yanıbaşımızdaki kaynak

Her alanda olduğu gibi Tiyatroda da kusurumuz, yanıbaşımızda bulabileceğimiz şeyleri, ana kaynağı, uzaklarda aramamızdır. Eski Yunan dramını sahnemize çıkarmak istediğimiz zaman da yanıbaşımızdaki kaynaktan değil, Almanyadan, İngiltereden, ikinci elden çıkmış örneklerden faydalanmıya kalkışmışızdır. Onun için de oynadığımız ilk Yunan trajedileri, ana kaynağı bulduktan sonra oynadıklarımıza kıyasla, her bakımdan silik birer denemeden ileri gidememiştir. Yunan trajedisinin ne olduğunu, Koronun önemini, bu trajedilerin her mısrasına, oyuncuların her hareketine can veren ahengin müzikal değerini bize ilk duyuran Madam Kotopulinin İstanbul Açıkhava Tiyatrosunda verdiği Aiskhylos temsilleri olmuştu. Muzenidisin rejisi ve Hacidakisin müziği ile oynanan bu temsiller Yunan trajedisini bize,' o güne kadar görmediğimiz bir açıdan göstermişti. Onun içindir ki Selahattin Batunun "Güzel Helena"sı sahneye konulacağı zaman Muzenidisden faydalanmakta tereddüt edilmedi.

Türk - Yunan işbirliği

Kaynağı keşfettikten sonra dost ve komşu Yunanistanla tiyatro alanında giriştiğimiz işbirliği, her seferinde, iyi sonuçlar vermiştir. Cevat Fehminin "Paydos" piyesinin 1950 de Atinada oynanmasıyla başlıyan bu işbirliği, Muzenidisin yurdumuza gelmesi, Ankara Devlet Tiyatrosu ile İstanbulda reji yapmıya başlamasıyla gelişti. "Güzel Helena" -1954- ve "Kral Oidipus" -1959- bu gelişmenin iki güzel örneğidir.

Yunanlı dostlarımızla kurup geliştirdiğimiz işbirliği bize, antik Yunan trajedisinin sırlarına nüfuz etmek imkânlarını vermekle kalmadı, 1961 Eylülünde, Devlet Tiyatrosunun Atina temsilleriyle, tiyatromuzun üstün seviyesini komşularımıza göstermek fırsatını da verdi. Atina temsillerinin uyandırdığı hayretle karı

Büyük Tiyatroda "Medea"
Sanat ziyafeti

Piyes gördüm

Oyun: "Sekiz Kadın - Huit Femmes" - (Komedi, 3 perde),
Yazan: Robert Thomas
Çeviren ve Sahneye koyan: Coşkun Tunçtan
Tiyatro: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Kadıköy)
Dekor: N. Perof
Konu: "Tuzak" yazarının, gene "kaatil kim?" sorusunu işleyen ikinci oyunu. Polis piyesleriyle haklı bir şöhret yapmış olan yazar, bu sefer, gene sahneye hiç çıkarmadığı, bir aile reisinin, babanın ölümünden bir kişiyi değil, oldukça kalabalık bir ailenin bütün üyelerini sorumlu tutmaktadır. Büyük bir kar fırtınasının bütün dünya ile ilişiğini kestiği bir taşra konağının oturma odasında, sekiz kadın, polis romanlarım okuya okuya bunları tatbike kalkan onyedi yaşındaki bir kızın uydurduğu bir cinayet olayının düğümünü çözmek isterken birbirlerine girmekte ve ailenin bütün kirli çamaşırlarını ortaya dökmektedirler. Bu yüzden, son perde kapanırken duyulan bir silâh sesi, babanın bu sefer gerçekleşen ölümü -intiharı- ile seyirciyi dehşete düşürmekte ve oyuna sosyal dram değeri kazandırmaktadır.
Oynıyanlar: Bedia Muvahhit (Anne, Gaby), Uğur Kıvılcım (Küçük kızı, Catherine), Hülya Gözalan (Büyükanne), Melahat İçli (Pierrette), Şaziye Moral (Chanel), Sibel Göksel (Suzan), Bilkay Tekben (Louise), Nezihe Becerikli (Augustine). -8 kadın rolü-.
Beğendiğim: Her şeyden ve herkesten önce, hayalettiği cinayete yedi kadını da inandırmakta hiç güçlük çekmeyen o afacan Catherine'de Uğur Kıvılcımın gösterdiği üstün başarı. Uğur Kıvılcım bu role, altı ay önce Pariste, aynı rolde çok beğenildiğini gördüğüm, Sylvie Favre'dan daha "masum", daha da "inandırıcı" bir ifade kazandırmıştır. Fransız meslekdaşından tek eksiği, belki "yeni dalga" kuşağının özelliklerini, giyiniş ve davranışlarındaki "acaipliği" lâyıkıyla belirtmemesi... Ama bu, bence, bir eksiklik değil, bir "başkalık"... Gaby annede Bedia Muvahhitin, köşkün emektar Kahya kadını Chanel'de Şaziye Moralin, sevdiği gençten gebe kaldığı için yatılı okuldan eve döndüğü anlaşılan Suzon'da Sibel Gökselin ölçülü, itinalı oyunları.. Genç sahneye koyucu Coşkun Tunçtanın, Jean Vilar'ın yanında vaktini boşa geçirmediğini gösteren, hem canlı, hem ağırbaşlı oyun düzeni.
Beğenemediğim: Usta Perof'a, oyunun havasına göre kolayca hayal edip yaratabileceği, yeni bir dekor yaptırtmak varken, Pariste Edouard VII Tiyatrosunda gördüğümüz, Roger Harth'ın dekorunun aynen kopya ettirilmiş olması.. Bütün perdelere hâkim olması gereken kar ve fırtına havasının sahnede "esmemesi"... Genel olarak akıcı çeviride "Taksit taksit tir!.." gibi -doğrusu, galiba, vâdesi gelmiş senet veya bono olacak- kulağı tırmalıyan küçük pürüzlerin provalarda farkına varılıp düzeltilmemiş olması. Pariste Madeleine Clervanne'ın ön plâna geçirdiği Büyükanne rolünün silinip gitmesi..

Lûtfi AY

İstanbul Şehir Tiyatrosunda "Sekiz Kadın"
Kopya dekor içinde canlı bir oyun

şık çok müspet yankılar, bizim Yunan Tiyatrosunu tanımadığımız kadar, komşularımızın da bizim tiyatromuzun durumundan habersiz olduklarını meydana koydu. Devlet Tiyatrosunun ziyaretini iade etmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığının davetlisi olarak Ankaraya gelen ve bize unutulmaz bir sanat ziyafeti veren Piraikon Tiyatrosu, bu temasların devam edeceğini gösteriyor.

Muhteşem temsiller

Piraikon Tiyatrosunun vermiş olduğu Sophoklesten "Elektra" ve Euripidesten "Medea" temsilleri için söylenebilecek tek söz, bunların muhteşem temsiller olduğudur. Dimitrios Rondiris gibi kırküç yıllık sahne hayatının dörtte üçünü eski Yunan dramım diriltmek, onu bütün dünyaya eski heybet ve ihtişamı içinde yeniden tanıtmak için harcamış gerçek bir sanat adamının yönetiminde sahneye konulmuş ve oynanmış olan bu iki oyun, bir büyük ustanın etrafında elele veren bir avuç "inanmış"ın neler yaratabileceğini göstermiştir.

Müziğinin her notundan Koronun ve kişilerin en basit el hareketine, dekorunun Yenginden kostümlerinin en küçük kıvrımına, ışığın düşürdüğü en küçük gölgeye, sanatçıların nefes alışlarına, iç çekmelerine varıncaya kadar her şeye sahneye koyucunun bulduğu ritmin, kurduğu ahengin hâkim olduğu bu iki temsil takım halinde "yekpare"liğin en güzel örneğini vermiş, Yunan trajedilerinin temsilinde tutulması gerek yolu da bir kere daha aydınlatmıştır. Kydoniatisin melodi yüklü, trajedinin kendi sesini bastırmayan tatlı müziği, Madam Loukianın Koronun düşüncelerini, duygularını, tepkilerini dile getiren canlı koregrafisi, Rondirisin çizdiği ana çizgiler içinde, eski Yunan dünyasını bugünün seyircisine yaklaştıran bir ifade taşımaktadır. Bu ifadeyi rejinin kurduğu dengenin dışına kayar sanmak, Yunan trajedisinin sahneye konuluşunda aylarca, basan yıllarca süren o kılı kırk yararcasına çalışmaların, araştırmaların sırrını bilmemek olur.

Piraikon Tiyatrosu sanatçıları, hepsi, sanatlarını topyekûn trajedinin emrine vermiş değerli komedyenler. Ama aralarında "Elektra" ile "Medea"yı hayran olunacak bir sadelik, derin bir içyaşama ile tanrıvergisi bir altın sesle yaşatan Aspasia Papathanassiou var ki kendisini günümüzde Yunan trajedisini en iyi oynıyan, en kudretli sanatçı olarak selâmlamakta ve her türlü gösterişten uzak asil oyunuyla Madam Kotopuli'leri, Paxinou'ları, Synodinou' ları aşmış olduğunu söylemekte tereddüt edilemez.

Filmcilik

Tekelciliğe doğru

Uzunca boylu, gözlüklü zat yüksek sesle anlatıyordu:

"— Azizim, bizde partiler gibi, prodüktörler de iki çeşittir: Büyükler ve küçükler..."

Arkadaşı sözünü kesti:

"— Fakat, bu büyük dedikleriniz de ne yazık ki doğrudan doğruya büyük yatırımlarla meydana atılmıyorlar kardeşim. Büyük prodüktör sıfatını böyle alsalar, can kurban! Belli bir süre küçükler arasında yerini yapan bir yapımcı, yani prodüktör şirket, beklenmedik bir anda moda-filmi yaratmasıyla çıkışını yapıyor ve modanın getirdikleriyle devamını sağlıyarak, büyük yapımcı olup çıkıyor! İşin kötüsü de, bu!."

Konuşa konuşa uzaklaştılar. Konuşma, geçen hafta içinde bir gece, Beyoğlunda bir sinemadan çıkan iki sinemasever arasında geçiyordu.

Gerçekten de bugün, Türk sinemasının durumu budur. Bizde, denilebilir ki, büyük yatırımla film yapımcılığına başlayıp, "büyük yapımcı" sıfatını alan yoktur. Küçük yapımcılar ise, çoğunlukla serüvencidirler: Yani, belli şartların belli filmlerini yapmaktadırlar. Bu filmler küçükleri öldürmemekte, ancak kıt kanaat yaşatmaktadır. Büyükler, bu -kıt kanaat da olsa- yaşayan küçüklerin baş düşmanıdırlar. Nedeni de, gelecekte kendileri gibi yine bir "moda-film'i türetmeleri ve kendi sınıflarına yükselmeleri korkuludur. İşte bu korku, son iki yıldır adını "büyuk"e çıkarmışları, küçükleri ezmek ve ortadan kaldırmak için yeni bir yola, tekelciliğe yöneltmektedir. Büyükler -gazetelerdeki yerli film ilanlarına bakınız- eldeki sinema sayısını daha da daraltmak için ne gerekliyse onu yapmaktan geri durmamaktadırlar. Bugün çevrilen 200 türk filmi için mevcut 800 sinema salonu yeterli değildir. Durum bu kadar açıkken, büyükler, alan daraltma yoluna gidiyorlar ve filmlerini sekiz-on sinemaya birden takarak hafta kapatıyorlar. Bu, ancak yılda 20 film çeviren bir endüstriyi kalkındırmak ve korumak amacıyla denenmesi gereken bir yoldur. Tam tersi bir oluş ise, açık tekelciliktir ve önlenmesi gerekir.

7 Film seyrettim

T. KAKINÇ

Film: "The Savage Innocents - Vahşi Masumlar".

Rejisör: Nicholas Ray.

Senaryo: Nicholas Ray (Hana Richt'in "Tohum" adlı romanından alınmıştır).

Fotoğraf Direktörü: Aldo Tonti ve Peter Hennessy.
Renkli (Technicolor) ve Cinemascope bir İngiliz - Fransız - İtalyan ortak prodüksiyonu.

Konu: Eskimolar arasında geçiyor. Avcı İnuk (Anthony Quinn), yaşama serüveni içinde Aslak (Yoko Tani) ile tanışıyor ve onu kendine karı ediniyor. Bu avlanma sırasında rastladığı bir başka avcı eskiden gördüğü tüfeğin eşini elde edebilmek amacıyla, bu kez tilki avcılığına başlıyor. Beyazlar arasına gidiyor, kürkleri tüfekle değişiyor, fakat geleneklerine karşı gelen bir misyoneri de istemiyerek öldürüp katil oluyor. İnuk ve karısı Asiak kaçıyorlar. Kanun koyucu ve yürütücü beyazlar, İnuku katil suçundan arıyorlar, sonunda ele geçiriyorlar. Geçiriyorlar ama, nereden bakılsa gerçek suçsuz olan İnuk, sonunda kurtuluyor: Çocuğu ve karısıyla birlikte kendi hayatını yaşamaya, Kuzeye dönüyor.

Oynıyanlar: Adı "iyi"ye çıkmış bir rejisör olan Nicholas Ray'in bu yeni filminde iki kişi oynuyor: Anthony Quinn ile Yoko Tani. Geri kalanlar yalnızca konu gereği bu iki oyuncuya desteklik ediyorlar. Quinn, İnukun kişiliğinde büyük bir değişme göstermeden ve göze batmayan bir oyun veriyor.. Filmin en iyi oyuncusu Asiakın Yoko Tani'si. Japon sinemasının bu kabiliyetli oyuncusu tek başına oyunda da, usta Quinn'in karşısında da direniyor, yenilgiye uğramıyor.

Beğendiğim: "Jonny Guitar - Dişi Kartal", "Rebel Without A Cause - Asi Gençlik" ve "Bigger Than Life - Tehlikeli Arzular"ın başarılı rejisörü Nicholas Ray, "Vahşi Mâsumlar"da Kuzeyin en ucunda yaşayan ve medeni dünya için bir çeşit kapalı kutu niteliği taşıyan, bir bakıma başka bir dünyanın insanları sayılan eskimoları dokümantere yaklaşık bir anlatımla seyircisine veriyor. Ama bu, Ray için olduğu kadar, filmi için de tam ve bütüne erişmiş bir başarı değildir.

Beğenmediğim: Hareket noktası insancıl bir tutum olan romanın sinemaya aktarılışı yine rejisör Ray eliyle olmuş. Burada senaryo yazarı Ray'in rejisör Ray ayarı bir yazar olmadığını belirtmek yerinde olur. Romanı parçalayıp ana esprisinden uzaklaşan iki Ray'den yazar olanı, sinemada en ucuz yola, konuşmamı anlatıma da sık sık başvurmuş. Kişileri, kişilerinin davranışları, ya da olaylar dizisiyle söylenmesi gerekenin çıkmaza girdiği anlarda, iç konuşman araya giriyor ve anlatmaya başlıyor.

Sonuç: "The Savage Innocents - Vahşi Masumlar", iptidailik ile medenilik çatışmasını çok kalın çizgilerle ortaya koyan bir filmdir. Aldo Tonti'nin fotoğrafları -Cinemascope ve renkli- son derece güzel. Bu filmiyle Ray, Batılılara göre kendisinden bir kuşak önce gelmiş bir Flaherty ve filmi "Nanook of the North" kadar üstünlük gösteremiyorsa da, "Vahşi Masumlar" rahatsız olmadan seyredilebilir bir filmdir.

J A L E C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

Çalışan bir gençkızım. Bir yuva ve çocuk sahibi olmak istediğim halde, benimle arkadaşlık etmek istiyen erkeklerden elimde olmıyarak kaçıyorum. Bu, belki de çalışmamdan ve dolayısiyle erkeklerin içyüzünü çok iyi bilmemden geliyor. Onlara karşı, doğrusu güvensizim. Bu yüzden geri çevirdiklerim arasında hoşlandıklarım da vardı. Sonradan pişman oldum. Kendi kendimi yedim, fakat ilk fırsatta da aynı güvensizliği, aynı kaçma isteğini duydum ve öyle hareket ettim. 30 yaşıma geldiğim halde flört etmiş değilim. Görücü ile evlenme usûlü kalktığına göre, acaba ben yalnızlığa mahkûm olarak mı yaşıyacağım? Bu düşünce son zamanlarda içime korku vermeğe başladı. Bundan kurtulmanın çaresini bulamıyorum. Adımdan bahsetmezseniz memnun olurum.

Çare, bence daha tabii, insanlara daha yakın olmaktır. Evlenmeye karar vermeden temkinli olmak, duyguları mantığın süzgecinden geçirmek şarttır. Ama, bu noktaya gelmeden de, evlenebileceğiniz kimselerle arkadaşlık etmeniz, onları tanımaya, anlamaya çalışmanız gerekir. Siz erkeklerden çekmiyorsunuz. Bazı erkekler de aynı şekilde kadınlardan korkuyor, gözü , kapalı maceraya atılmak endişesi içinde evlenemez hâle geliyorlar. Bu haftaki mektuplar içinde, bir erkeğin, sizinkine çok benzer bir şikâyetine rastlıyacaksınız. Erkeklere yalnızca erkek olduklarını düşünerek değil, insan olduklarını hatırlıyarak bakın.

Sevgi, aşk, evlenme arzusu tabii şekilde, anlaşmayı, arkadaşlık hissini takip eder. Arkadaşlığa çizeceğiniz hudut, sizin isteğinize bağlıdır. Ne çok fazla sert ve ciddi, ne de fazla yumuşak veya hafif olmaya lüzum vardır. Arkadaş olduğunuz erkekle müşterek zevklerinizi, müşterek ilgilerinizi bulup geliştirmeye çalışın. Evlenmeye karar vermeden önce de, birbirinize karşı samimi olup olmadığınızı, birbirinize güvenip güvenmediğinizi, esas konularda -mesela, evlilik konusunda- kadın ve erkeğin hayattaki rolü üzerinde anlaşıp anlaşmadığınızı gözden geçirin. Yetişiş tarzlarınızın birbirine az çok uyup uymadığına bakın. Daha da fazlasına gitmeyin, canım. Afakine takıp insanların kalbini görecek değilsiniz ya.. Zaten görseniz ne çıkar? İş, zamanla değişmiyecek temel konularda anlaşmaktır. Bunu anlamak da peşinen, insanlardan korkmamaya, onlara yaklaşmaya bağlıdır.

•

Evlenme teklifimi kabul etmişti, fakat birkaç ay sonra, hiçbir sebep ileri sürmeden, nişanı bozdu. Meğerse beni bir tahrik âleti diye kullanmak istiyormuş. Gayesi, uzun zamandır gözüne kestirdiği bir başka erkeği harekete geçirip, evlenmeğe razı etmekmiş. Nihayet ondan söz almış ve beni yüzüstü bırakmakta hiçbir mahzur görmemiş.

Aradan üç yıl geçti. Onu unuttum diyebilirim. Ama, kızlara inanmaz oldum. Çoğu için evlenmek, "iyi bir iş yapmak"tır. Muhitimde bu fikrimi doğrulayan çok hadiseye şahit oldum. Benimki bunlardan sadece bir tanesidir. Hâdise beni çok hırpaladı.

Muzaffer Soydan - İzmir

Geçmiş olsun. Talihiniz varmış ki "öbür adam" yola gelmiş!.. Ya onu elde edemeyip de sizinle evlen - seydi? Böyle kazalar olur. Ama bunlar istisnai hallerdir. Bize gelen mektuplarda, erkeklerden şikâyet daha çok. Etrafınızı gözden geçirin, kaidenin istisnası olmayan pek çok gençkıza rastlıyacaksınız. de bunlar, belki çok yakınınızdadırlar.

•

Hayatta iki yol var: "Kolay yol" ve "çetin yol". Annemiz küçük yaşta babamızı kaybedince "kolay yol"u seçti. Sırtını eşe dosta dayayarak, bize oldukça rahat bir hayat sağladı. Hattâ, fazla tahsili ol" madiği halde iyi bir iş sahibi de oldu. İki kızakardeşiz. Küçüğüm okuyamadı ve çok küçük yaşta, annemin yardımıyla, iyi denilen cinsten bir evlilik yaptı. Ben çetin yolu seçtim. Hem çalıştım, hem okudum. Bugün çok rahat bir şekilde hayatımı kazanıyorum, fakat ıstırap içindeyim. Kolay yolu seçenler benden daha çok itibar görüyorlar. Çevremizdeki dostlar beni hep yardım istemek için, annem ve kardeşimi ise, kendilerine yardım etmek için arıyorlar. İnsanlardan gün geçtikçe daha çok soğuyorum. Yalnız yaşamaya, .. kendimi sadece işime vermeğe çalışıyorum. Ama, bu da hayatı doldurmuyor. Acaba yanlış yolu mu seçtim?

Çetin yolun yolcusu

Mektubunuz kâfi derecede açık değil. "Kolay yol"dan anladığınız nedir? Ahlâk kaidelerini bir yanı koyup, gününü gün etmeye bakan çıkarcı, prensipsiz bir hayat anlayışı mı, yoksa insanları seven, insanlara yaklaşmasını bilen* onlara yardım etmeyi de, onlardan yardım görmeyi de aynı tevazu içinde kabul eden bir davranış mı? Anlıyorum ki kimseye minnet etmeden, alnınızın teriyle kendi kendinizi yetiştirmişisiniz. Çetin yol başarıya ulaşmış. Bugün mutlu olmanız, eğer ailenizin çevresini beğenmiyorsanız, kendi düşüncelerinize uygun bir çevrede kendinize bambaşka bir hayat kurmanız gerekir. Yaşınız, sosyal durumunuz bunu imkân dahiline sokmaktadır. Yarına bakıp kendinize istediğiniz hayatı kuracak yerde, dünün ıstırabını yaşamaya çalışmanız ve ailenizi, belki de mübalâğalı şekilde bu durumdan sorumlu tutmanız, iç dünyanızda bir huzursuzluğun varlığını gösteriyor.

Çekinmeyin, bir ruh doktoruna gidin, derdinizi anlatarak içinizdeki düğümü çözmeğe çalışın. İsterseniz gene bana da yazın. Bir ruh doktorunun bu sayfada size cevap vermesini de sağlıyabilirim.

- Kusura bakma canım... Karar vermeden önce hislerinden emin olmalıyım.

Test Usûlü

Dünyada herşey aklın almıyacağı şekilde değişiyor. Bu değişikliği yaşadığımız için belki yeteri kadar değerlendiremiyoruz. Meselâ test usûlü imtihan, roket çağının bir başka önemli özelliği değil mi?

Geçenlerde bir yabancı dergi, okuyucularını, eğlenceli bir test imtihanından geçirdi. İsterseniz bazı soruları burada beraber cevaplandıralım: 1) Hiç, evinizi bir şehirden bir başka şehre veya bir mahalleden başka bir mahalleye taşıdınız mı? 2) İşinizi, daha iyisini bularak terkettiğiniz oldu mu? 3) Tatilinizi şurada veya burada geçirmek için bir plânınız var mı? 4) Herhangi bir malınızı satmak için gazeteye ilan verdiğiniz oldu mu? 5) Pazar yerine gidip herhangi bir şeyinizi dilediğiniz gibi sattınız mı? 6) Birşey satın alırken birbirine rakip müesseselerin rekabetinden faydalandınız mı? 7) Lâf olsun diye veya sevdiğiniz için ahbaplarınızla "politika" konuştuğunuz olur mu? 8) Beğenmediğiniz hükümet adamı var mı?

"Allah allah!.. Bunlar da soru mu?" diyorsunuz, kendi kendinize... Elbette ev değiştirdim. Tabii, mal sattım. Birşey satın alırken daha ucuzunu, daha iyisini bulmak için dükkân dükkân dolaşırım. Beğenmediğim hükümet adamı bir tane değil ki... Politikadan bıktım ama, tabii, istersem konuşurum. Başka türlü vakit nasıl geçecek? Peki, ne olmuş? Hiç... Ama, işte makine notunuzu verdi: Siz hür bir insansınız!

Benim de bir sorum var şimdi: Yapamadığınız şeylerin hayalini kurabiliyor musunuz? Hür bir toplumda yaşamanın en güzel tarafı, bence budur: Yapamadığınız şeylerin hayalini kurabilmek! Çünkü insan yaradılışına en aykırı şey, hayal kurmadan yaşamaktır.

Jale Candan

Ağız tadıyla...

YOĞURTLU PİDELİ KEBAP

Malzemesi:

1 kg. az yağlı koyun kıyması
2 Pide
1 baş soğan
50 gr. galeta tozu
1 kg. yoğurt
100 gr. yağ
Tuz, biber

Et iki defa makineden çekildikten sonra biraz soğan suyu, galeta. tosu, tuz, biber ile iyice yoğrularak hazırlanır. Pidelerin üzeri güzel yağlanır, fırında veya ateşte 5 dakika kadar bırakıldıktan sonra dört köse parçalara kesilir, yemeğin konacağı tabağa dizilerek üzerine kuvvetli bir et suyu gezdirilir.

Yoğurt, biraz süt veya su ile ezildikten sonra içerisine biraz tuz ve arzu edilirse sarmısak konulup pidelerin üzerine dökülür. Evvelce hazırlanmış et, yuvarlak köfteler yapılır, üzerlerine biraz zeytinyağı sürülür ve ızgarada kızartılarak yoğurdun üzerine dizilir. Son olarak yağ eritilir, içine kırmızı biber ilâve edilerek köftelerin üzerine gezdirilir ve sofraya verilir.

•

ÇUKULATALI MUS

Misafirlerinize her zaman ikram edebileceğiniz bir tatlı: Çukulatalı Mus!.. Bu tatlı, istenirse, bir gün evvelinden hazırlanıp buzdolabına konabilir. Aynı gün yapıldığı takdirde deep freez'de tahmini olarak 4 saat bırakmak lazımdır.

6 kişilik tatlı için malzeme:

10 yumurta
250 gr. Royal veya Mabel sütsüz çukulata
3 komposta kaşığı pudra sekeri
Fındık büyüklüğünde Sana

Yumurta sarıları aklarından ayrılarak iki ayrı kaba konulur. Aklar içine -daha kolay kabarması içinbir tutam tuz atılarak gayet sıkı kar haline gelinceye kadar vurulup buz dolabına bırakılır. Çukulatalar bir tencereye konulur ve içi su dolu daha büyük bir kabın içerisinde, ateşte erimeye bırakılır. Çukulatalar erimekte iken, yumurta sarıları şeker ve Sana ile, krem hâline gelinceye kadar, çırpılır. Bu arada, erimiş olan çukulata da sarılara eklenir ve ikisi birbirine tamamiyle karışıncaya kadar çırpılmaya devam edilir. Nihayet, buzdolabında bekleyen yumurta akları da çukulataya ilâve edilerek adamakıllı karıştırıldıktan sonra bir kaba dökülerek buzdolabına konulur ve o kapta servis yapılır.

Semra CONKER

KÖŞEDEN

Maçların Değeri

Maç neticelerini spora uymayan bir değerle ölçme hastalığından kurtulmuş gibi bir halimiz var. Bunun delillerini spora geniş sayfalar ayıran basınımızdaki mutedil tepkilerde buluyor, memnun oluyoruz.

Müsabakaları gerçek manası ve değeri dışında, marazi bir hassasiyetle takip etmekten sporumuz büyük bir zarar görmüştür. Sporda idare eden ile yetiştirenlerin başarılarını maç neticelerine bağladıkça, bunların hizmet sınırlarının daralacağına inanmak lazımdır. Sporumuzu baskısı altında tutan bu hırçın hassasiyetin hikâyesi eskidir ve anlaşılır bir ruh haletine dayanmaktadır.

Bizde sporun palazlanmağa başladığı yıllar, İstanbulun Birinci Dünya Savaşından sonra işgale uğradığı karanlık devreye rastlar. İşgal kuvvetlerine karşı milli heyecanı açığa vurmanın, milli gururu tatmin etmenin tek çaresi spor müsabakaları idi ve sporun emekleme çağına nisbet edilemiyecek bir alaka görürdü. İngilizler, kansızlar, hattâ azınlıklarla yapılan maçlar zaferle neticelendikçe, şehri bir şenlik havası kaplar, mağlûbiyet ise unulmaz kederlere yol açardı. Bizim kuşak, bu maçların hatırasını havasıyla beraber saklamaktadır.

İş orada kalsaydı, iyiydi. Kalmadı, devam etti ve Hitler Almanyası ile Mussolini İtalyasının ve benzerlerinin verdikleri davranış örneğinin de eklenmesiyle öyle bir hal aldı ki, gün geldi türklük şeref ve haysiyeti bir milli maçın akıbetine bağlanır oldu. Bunun neticeye iyi tesir etmediğini ve müsabakaları çığrından çıkardığını söylemeye lüzum yoktur.

İdareciyi ürkek ve kötü antrenör kılığına sokan bu anlayış ve bu anlayışla yapılan neşriyattır. İlk büyük şampiyonayı kazanan güreşçilerimizin karşılanışları, ayni tarihte kaybedilen bir futbol maçı sebebiyle gazeteleri kaplayan manşetler bu bakımdan ibret vericidir.

İsterse milli olsun, spor müsabakaları kazanılır da, kaybedilir de... Mesele orada değildir. Mesele sporu, ona değerini veren manası içinde yapabilmekte ve bilgisizlikler, beceriksizlikler yüzünden ele güne karşı küçük düşmemektedir.

Vildan Aşır SAVAŞIR

S P O R

Karşılaşmalar

Güreş

Spora karşı ilgi duyanların geçirdiğimiz haftadan bir şikâyetleri olmamak icabeder. Bir yandan milli ve mahallî ligler oynanır, Toto maçları artık iyice alıştığımız muzipliklerini tekrarlayarak zar üstüne kolon tertipleyenleri sevindirip Toto ulemasının hesaplarını altüst ederken, beri taraftan, içerde ve dışarda yapılan milli maçlarda gençlerimiz yüz güldüreni neticeler aldılar. Doğrusu istenirse dolgun, hareketli, hattâ tatmin edici bir hafta idi bu.

Son zamanlarda büyük itibarından çok şey kaybetmiş bulunan güreşimiz yeni bir imtihan devresine girerken ilk denemesini Macarların karşısında yaptı. Modern Türk güresine ilk hocasını veren macarlar -Raul Peter idareci kadromuzu teşkil eden zevatın da hocasıdır. Bu bakımdan tutumları izahını bulmaktadır-, eski şöhretlerine yaraşır bir kuvvet olmasalar bile, hele Greko-Romen stilde gene de iddia sahibidirler. Asları canlı ve hareketli güreşler çıkarmışlardır. Nitekim netice de öyle belirdi. Greko-Romeni kazandılar (2 — 0), iddiasız oldukları Serbestte de yenildiler (6-0).

Sonu galibiyete varan müsabakalar, işleri değeriyle ölçmesini bilmiyenleri oldu bitti yanıltagelmiştir. Başarı hasreti çeken güreşimizin galibiyete susamış sorumluları bu neticeyi nasıl değerlendirmişlerdir, bilinemez. İlgililerin ve pehlivanların, son müsabakalarından sonra, fırtına takımların hayallerini aksettiren dev aynalarını bir tarafa koymaları ve kendilerini tecrübenin bilinen aynalarında seyretmeleri beklenir. Dost aynalar kusurları gösteren aynalardır.

Futbol

Kıbrısa yaptıkları geziden sonra Futbol Milli Takımımız İsrail maçını rahat kazandı. 2 — 0 galibiyet İtalya maçı için pek cesaret verici olmasa bile gene de bir başarıdır.

Bu maçın -tıpkı Kıbrıs maçı gibi- Avrupa Milletler Kupasına dahil Türkiye - İtalya maçı için bir hazırlık maçı olduğu ilgililerce ileri sürüldü. Bu sebeple bizim idarecilerimiz de İtalyan tek seçicisi ile beraber oyunu ve oyuncuları gördüler. Federasyon Heyetimiz ve Fabbri, takımlarını ve takımlarının tabiyesini herhalde gördüklerinin ışığında tertipliyeceklerdir.

Bir noktanın gözden kaçmamış olması temenniye şayandır: Millî Takım kadrosunda Avrupa Kulüpler Şampiyonası maçlarının üçüncü turuna ayak basan Galatasaraydan 9-10 oyuncu var. Bunlar, kendileri için birinci derecede önemli olan bir turnuva maçı arefesinde tatlı canlarım ne dereceye kadar riske sokmuşlardır veya sokacaklardır?

İnsanın kolay inanası gelmiyor. Gelmiyor ama, bu inanmak istemediği şey gene de akla geliyor.

Türk - Macar Greko - Romen güreş karşılaşması
Eski camlar, ve eski bardaklar...

Reklâmlar için en iyi vasıta gazete ve dergilerdir.

Gazete ve dergiler için de en güvenilir aracı

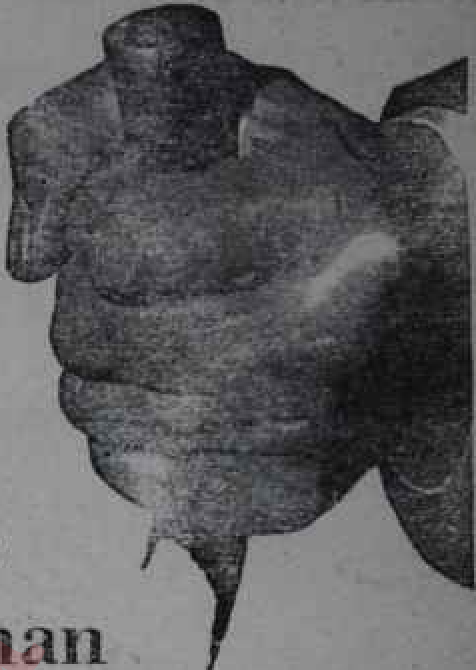
Yenı açılan Erzurum ve Diyarbakır şubeleriyle

BASIN ILAN KURUMU'dur.

GENEL MÜDÜRLÜK	**: ISTANBUL,**	Türkocağı Caddesi No : 1 Kat : 3 Telefon : 22 43 84 - 22 43 85
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ISTANBUL,**	Türkocağı Cad. No : 1 Kat : 3
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ANKARA,**	Ulus Iş Hanı "E" Bloku Kat : 2 No : 41 Telefon : 10 58 17 - 10 57 87
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: IZMİR,**	İkinci Kordon Gazi Bulvarı Küçük Kardiçalihan Telefon : 23911
TELGRAF	: BASINKURUMU	
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ADANA,**	Abidinpaşa Cad. Remo İşhanı No : 46 Telefon : 4510
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: BURSA,**	İnönü Cad. Aysanhan No : 20 Telefon : 2552
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: DIYARBAKIR**	İnönü Cad. İşmenhan Kat : 2 No : 22
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ESKİŞEHİR,**	Porsuk İşhanı Kat : 2 No : 1
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ERZURUM,**	Belediye Binasında
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: KONYA,**	Müze Caddesi İşçi Sigortaları İşhanı Kat 2 No: 8 Telf: 1880 - 75
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	**: ZONGULDAK**	Amele Birliği Pasajı No : 15/16 Telefon : 2038

(BASIN 20269 A - 13183)

Pan Am ile uçtuğunuz zaman dünyanın en tecrübeli Jet ellerindesiniz!

Pan American Jet Clipper'in kumanda aletlerini idare eden ellerin bir hususiyeti vardır — bu hususiyet tecrübedir.

Şunu bir an için düşününüz: Pan American jet pilotları, bütün diğer havayolu şirketlerinin toplamından daha fazla — bir milyon civarında — yolcuyu denizaşırı uçurmuşlardır. Her Pan American jet seferinde bu uçuş tecrübesinin üstünlüğünü bizzat müşahade edebilirsiniz.

Pan American — diğer havayolu şirketlerine nispeten — daha fazla jet servisi yapmaktadır. Dünyanın en tecrübeli havayollarını tercih etmeniz için bu da ayrı bir sebeptir.

6 kıtadaki 80 memlekete yapılan jet servisleri hakkında tamamlayıcı bilgi almak ve rezervasyon için lütfen Seyahat Acentenize veya Pan American Bürolarına müracaat ediniz:

İSTANBULDA : Hilton Oteli methali, Tel.: 47 45 30 - 48 10 50
ANKARADA : Atatürk Bulvarı 63, Tel.: 12 83 64 - 12 91 48 - 12 83 59
İZMİRDE : İzmir Palas Oteli, Tel.: 22 100

Trade Mark, Reg. U. S. Pat. Off.

PAN AM

DÜNYANIN EN TECRÜBELİ HAVAYOLLARI

(FAAL - 7405) — 660